UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Decima c[aus]a q[uesti]onib[us] iij. est co[n]te[n]ta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

FRatres.¶ Caſus. Epiſcopi hiſpanie authorita- te regum quoſdam iniuſte damnauerant: quos Sixtus papa reſtituit, et precepit epiſcopis vt omnia eis integre reddant: niſi ipſi et principes eorum velint ab eccleſia ſeparari.

to poſtea ꝓbauit Grã. Nũc autẽ ſoluit dicens ꝙ qñ ſuffraganei fauẽt ſubditis ſuis ad malũ, ⁊ circa eos ſunt negligẽtes in corrigẽdo: põt tunc archiepũs ſoluere vel ligare inuitis ſuffraganeis: quãdo vero ſunt ſoliciti circa ſubiectos, nõ poteſt tũc eis incõſultꝫ. Et hãc ſolutionem ꝓbat authoritate Martini: et duobus exemplis ſcꝫ Pauli ⁊ Jo.

NUnc vero. ¶ Caſ. Gualbert⁹ patriarcha antiſtitẽ Cumenſis eccleſie ↄſecrare nolebat: ſꝫ Stephanus ſcripſit ei vt eum cõſecraret et quia euꝫ adhuc nõ cõſecrabat: iterum ſcribit ei precipiẽs vt eum debeat ↄſecrare: ⁊ ꝙ ſi non fecerit, dicit ꝙ ſi Romã venerit cõſecrabit eũ.

a ¶ Priuilegiũ. Reſcriptũ apoſtolicum ſic interpretaberꝫ: vt nulli afferat preiudiciuꝫ: vt hic, ⁊ ex̃ de conſue. cuꝫ olim. in fi. lxiij. diſtic. q̃to ſic. xcix. diſ. ecce. C. de eman. nec auus. †

† Ad idem lxxxv. diſ. c. j. i fi. vbi ð hoc. et xxv. q. ij. ſeruatꝫ. in p̃n. ibi vide.

PEr principalem. ¶ Caſ. Apoſtolic⁹ habet poteſtatẽ de qualibet pte mundi monachos vel clericos ſeclãres ad ſe vocare, ⁊ opportunitatibus exigentibus inuitare ad ordinem vel dignitatem vel officium aliquod.

b ¶ Per principalem. hoc cap. eſt. ſ. j. q. j. ca. per principalem. poſt principium.

c ¶ Ad nos. Sicut papa p̃uat aliquẽ clerico ſuo, eadeꝫ ratione poteſt imperator aliquẽ priuare ſeruo ſuo. C. quib⁹ ex cauſis ſerui ꝓ pre. liber. accipi. l. j. Iteꝫ alicui poteſt rem ſuã auferre: vt. C. de quadri. pre. bene. Similr̃ auferre poteſt ⁊ papa beneficiũ. xix. diſt. l memoriã. Itẽ poteſt alicui auferre ius preſentandi etiam legat⁹ pape: vt extra de offi. leg. dilectus. ⁊ ex̃ de cõceſ. prebẽ. ⁊ ec. nõ va. q₂ diuerſitatẽ. ⁊ epm̃ deponere. Sed nunquid oẽs ſimul? Nõ: q₂ ſic vniuerſalẽ eccleſiã turbaret: qð eſſe non debet. j. q. vij. ⁊ ſi illa.

Beneficiũ põt auferre papa.

¶ Sed aliud. ¶ Caſus. Supra ꝓbauit Gra. ꝙ archiepũs põt iudicare parochianũ ſui ſuffraganei eo incõſul

FRatres, q̃s timore terreno iniuſte dãnaſtis: ſcitote a nobis iuſte eſſe reſtitutos qb⁹ ex apl̃ica authoritate beati Petri oĩa q̃ eis ablata ſunt, integerrime reddi precipim⁹ ſi nõ vultꝭ, ⁊ vos ⁊ principes veſtri a collegio noſtro ⁊ a mẽbris eccleſie ſeparari.

Itẽ Stephan⁹ epiſcop⁹ gualberto patriarche.

¶ Cuiuſlibet eccl̃ie clericos papa valet ordinare.

NUnc vero iterato tibi ſcribimus, nolẽtes alicuius eccleſie priuilegiũ [a] infringere, ſꝫ apl̃ica prerogatiua poſſimus de qualibet eccleſia clericũ ordinare: deſine iaꝫ cuiuſpiã zelo Cumenſis eccleſie antiſtitem protelare: quia ſi protelaueris, et eum conſecrare iam totiens monit⁹ non maturauerꝭ: proculdubio ad nos veniẽs ↄſecrat⁹ abibit.

Item Nicola⁹ papa Michaeli imperatori.

¶ De eodem.

PEr principalẽ [b] igit̃ apoſtolorũ Petri et Pauli dexterã, quam ſupra expoſuimus, ⁊ ptãtẽ ⁊ ius habuimus nõ ſolum in monachos, verũ etiam in quoſlibet clericos de q̃cunqꝫ dioceſi cũ neceſſe fuerit ad nos [c] cõuocare, atqꝫ eccleſiaſticis exigẽtib⁹ opportunitatib⁹ inuitare. ¶ Sꝫ aliud eſt qð ex temeritate aſſumit̃ preſumptionis: aliud quod ex neceſſitate geritur charitatꝭ. Cũ ſuffraganei archiepiſcoporum ſubditis ſuis ad malũ fauere ceperint: atqꝫ circa eorum correctiões negligẽtes [d] extiterint, tunc licet metropolitanis preter illorum volũtatem ⁊ ligãdos dãnare, et recõciliandos abſoluere. Cũ vero epiſcopi zelo diuine charitatis accẽſi, bonos verbo ⁊ exẽplo edificãt, et malorum vitia aſpera increpatione redarguũt: abſqꝫ taliũ ↄſilio nõ licꝫ metropolitanis in eorũ parochia aliquid agere vel diſponere. Vñ in fine capituli Martini pape nõ ſimpliciter dictũ eſt, Nihil agat: ſꝫ cũ determinatione nil preſumptiue aſſumat abſqꝫ eorũ conſilio: vt vitiũ preſumptionis videat̃ improbatũ nõ officiũ charitatꝭ. Sic ⁊ apoſtolus, quia Corinthios vidit negligentes circa correctionẽ fornicatoris, ſua authoritate illum damnauit. Joannes vero q₂ epm̃ Epheſiorum vidit paratũ ad corrigenda vitia ſubditoꝝ, ſine ei⁹ authoritate illos corrigere noluit: ſꝫ illũ tantũ de eoꝝ correctione admonuit.

¶ Cauſa.x.

QUidaꝫ laic⁹ [e] baſilicaꝫ a ſe factam a dioceſana lege ſegregare q̃rit: epũs eccle

d ¶ Negligẽtes. Prelatio negli- magiſter dicit ꝙ gẽti au- q̃cito negligẽs eſt feratur prelat⁹ in corrigendo, ſine omni ad- iuriſdimonitione auferectio, tur ei iudiciũ † vel † Sed iuriſdictio. ſic. ſ. e. Hug. licꝫ ſim⁹. ſic extra telligit de ac. ſicut olim. ⁊ poſt adex eo ꝙ nõ vult iu- monitiodex ꝓcedere, vide nẽ, tur ꝙ ſtatim expirauit ſua ptãs: vt extra de offi. dele. cum ſuper. ⁊. C. de appell. ex eo. et. C. de offi. prefec. oriẽ. ſi quos, ⁊ extra de fo. compe. ex tranſmiſſa. Ar. cõtra. ſ. eo. nũc vero. ⁊ extra ð ſta. mona. in ſingulis.

QUidam laicus. ¶ Caſ. In ſuperiori cauſa dictũ eſt q̃d iuris hꝫ archiepũs ſup ſuffraganeis ſuis. Nũc ṽo ſupponit. x. cauſaꝫ: in qua oſtẽdit Gratian⁹ q̃d iuris habeat epũs in eccleſijs ſui epatus. Et vt hoc cõpetẽtius agat, ꝓponit thema, de q̃ tres elicit queſtiones. (j. Co. v. a. Apo. ij. a.)

e ¶ Quidã laic⁹. Lex dioceſana cõſiſtit in recipiẽdo, vel cathedraticũ, vel tertiam partẽ decimarũ, vel q̃rtam, vel hoſpitiũ. Lex iuriſdictionis cõſiſtit in conferẽdo: poteſt enim cõferre ſacramẽta, coercere delicta, de cauſis cognoſcere. Quãdoqꝫ lex dioceſana cõprehendit etiam legem iuriſdictionis: vt extra de preſcrip. auditis: quãtum ad legẽ iuriſdictionis ſubſunt epõ ⁊ eccleſie ⁊ monaſteria omnia. xviij. q. ij. hoc tantũ. ⁊. c. monaſteria. ⁊. c. cognouim⁹. ⁊. xvj. q. j. interdicim⁹. quãtũ ad legẽ dioceſanã ſole ſeculares: vt. ſ. e. de his. ⁊. c. antiquos. xij. q. ij. ſtatuimus. ſed regulares eccleſie vel monaſteria non: vt hic. c. j. ⁊. xvj. queſt. j. cum ꝓ vtilitate. (Lex dioceſana ⁊ iuriſdictionis i q̃bus ↄſiſtunt.)

ſiam cū omni dote ſua ad ſuā diſpoſitionē ptinere cōtēdit. tandē euincit epſ: ⁊ per parochias militibꝰ comitatus crudeliter deſeuit: que eccleſiarū ſunt, tanꝗ ſibi debita vſurpare contendit.

Modo primū querit an baſilica cum omni dote ſua ad epī ordinationem pertineat?

Secūdo, an res eccleſiarum epiſcopis vſurpare liceat?

Tertio, quid nomine cathedratici a ſacerdotibꝰ ſuis exigere valeat?

¶ Queſtio.j.

De prima qōne ſic definitur in concilio Hilerdenſi.

¶ Baſilica q̄ cōſecrat, a dioceſana lege nō ſegregetur.

Si ex laicis quiſpiā a ſe factam baſilicam conſecrari deſiderat: nequaꝗ eā ſub monaſterijª ſpecie vbi cōgregatio ᵇ colligit: a dioceſana lege audeat ſegregare.

Itē ex cōcilio Toletano.iij.

¶ Eccleſie cū dotibus ſuis in epiſcopi poteſtate cōſiſtunt.

Sic quidā ɔtra omnem authoritatē eccleſias quas edificauerūt poſtulant conſecrari: vt dotem quā eidem eccleſie contulerint, cenſeant ad epiſcopi ordinationē non ptinere ᶜ. qđ factū taliter in pterito corrigat, vt ⁊ in futuro ne fiat prohibeatur: ✝ et omnia ſm conſtitutionē antiquam ad epiſcopi ᵈ ordinationem ⁊ poteſtatē pertineant.

Item ex concilio ſecūdo Cabilonenſi.

¶ Eccleſie et omnia iura earum ad ordinationem epiſcopi pertinent.

Decretū eſt vt oēs ec-

et.xviij.q.ij.ꝗ ſit neceſſariū. cathedraticū enī nō ſoluūt j.e.q.iij.inter cetera. nec partem decimaꝝ.xvj.q.j.cum p vtilitate.ea.queſti.⁊ ca.decimas. nec epm ad miſſas publicas recipiūt.xviij.q.ij.luminoſo.⁊ ca.dudum. preſtat tamen ſeruitium epo vel ex prima inſtitutione: vt xviij.q.ij.eleutherius. vel etiā rōne viſitationis: vt ex de preſcript. cū ex officij. vel quod debetur ex cōſuetudine: vt.xviij.q.ij. ſeruitiuȝ. Capelle vero monachoruȝ ſubſunt epo quantum ad vtrāq legē.xvj.qō.ij.ſane. et ex de priuile.cū et plātare.§.in eccleſijs. niſi pleno iure fuerint monaſterijs collate. ſed de hoc dicemꝰ.xvj q.ij.in prin.

De pma queſtiōe. ✝ Hec queſtio diuiditur in.iiij.ptes: in quarum prima pbat magiſter p.x. anthori. ꝙ ecclia cuȝ oibus ſuis rebus debet eſſe ſub poteſtate epi: ⁊ de rebus eccleſie.ſ.decimis, primitijs, ⁊ de talibus dȝ eps habere tertiā vel quartā vel mediā ſm diuerſas conſuetudines. Scđa ibi: Si aūt. Tertia ibi: Uiſitantes. Quarta ibi: Qr ſacerdotes. Jo.de fan.

¶ Caſus. Hic intitulat prima queſtio: in qua queritur an eccleſia cuȝ omni dote ſua ptineat ad diſpoſitionem epi. Et dicendum ꝙ oēs eccleſie preter monaſteria ſub ſunt epo quo ad legem dioceſanam, ⁊ quo ad legem iuriſdictionis: vt.j.ea.q.fere per totum.⁊.xvj.qō.vij.oēs baſilice. ſed monaſteria exempta ſunt a lege dioceſana vt.j.e.ca.j.⁊.q.iij.inter.⁊.xvj.q.j.cū p vtilitate.⁊ hoc in fauorem religionis. ſed non ſunt exēpta a lege iuriſdictionis: vt.xvj.q.j.interdicimus. Idem eſt de capellis monaſterioꝝ. Eſt aūt lex dioceſana qua eps recipit cathedraticū, ✝ tertiā ſcilȝ vel quartam partē decimationum ſm diuerſas conſuetudines: ⁊ qua vocat clericos ad ſynodum vel exequias. Lex iuriſdictionis eſt qua eps poteſt clericos ordinare, altaria ⁊ eccleſias ⁊ virgines cōſecrare, corrigere, ſuſpēdere, cognoſcere de cauſis ciuilibus ⁊ criminalibus: ⁊ generaliter ad ſuam iuriſdictionem pertinet omnia ſacramenta conferre.

✝ qđ nō pſcribit ſm id qđ not. xvj.qō. vij.ꝗcū q.i gl. j.in fi.

Si ex laicis. ¶ Caſus Quidā laicus capellā quandam conſtruxit: ⁊ cum peteret eam cōſecrari, volebat eam nō ſubeſſe epo quantum ad legem dioceſanam: ſicut nec monaſteria. Queſitum fuit in concilio Hilerdenſi an hoc fieri poſſet. Et reſpondetur ꝙ non: ſine voluntate epiſcopi.

a ¶ Sub monaſterij. Id eſt quaſi ibi velit monaſterium conſtruere.

b ¶ Ubi cōgregatio. Sed quot homines faciunt collegium? Rñd. duo vel tres: vt ex de elec.cap.j. ſm leges tres.ff.de verb.ſigni.neratius. Sed decē homines faciunt populū: vt.x.q.iij.vnio.ff.vi bo.rapt.l.pretor.§.j. ⁊ decem oues gregem: lȝ quatuor vel quinꝗ porci gregem faciant.ff.de abigeis.oues. Sed duo non faciunt familiam: vt.ff.de verb.ſigni.ſi de teſtatio.in fine.

Colle-giū/populus ⁊ grex ex ꝗt fiūt.

Sic quidam. ¶ Caſꝰ. Quidam poſtulabant ecclias quas edificauerant ſic conſecrari, vt dos earū ad epi ordinationem nō ptineret. quare queſitū fuit in concilio Toletano ꝗđ ſuper hoc fieri debeat. Et reſpōdetur ꝙ ſi tale quid factuȝ eſt in preterito corrigatur. ⁊ ſtatuitur vt decetero non fiat: ſed oia ſint in poteſtate epi.

✝ Ex iſto tex. pt iferri ɔſtōnem ad pterita trahi. ɔcor. text in.l. leges. ⁊ Bar.C. de legi. melior gl. iurſ in cle. vnica. đ teſta.

c ¶ Non pertinere. hic habes ꝙ cōtractus tenet, ſed pactū appoſitū in cōtractu cōtra naturam cōtractus, nō tenet. ſic ex de condi.appo.cap.j. ⁊.xvj.qō.j. ſi quis laicus.⁊ extra qui cle.vel vo. inſinuāte. ſic.j.de cōſe.diſtin.j.ſi quis baſilicam. Sed obijcitur: nōne quilibet in traditione rei ſue poteſt ponere legem quā vult etiam cum tradit rem eccleſie: vt ex de cōdi.appo. verū.xviij. q.ij.eleutherius. Itē laicus pōt prediū dare eccleſie, ⁊ in eo cenſum retinere.xj.q.j.ſi tributum.xxiij.q.vlt.tributum. Similiter patronus pōt petere ſeruitiū qđ inſtitutum eſt ſibi ab epo ante cōſecrationem. ex de iure patro.ca.preterea. Quidā dicunt ꝙ hic loquit in eo caſu quādo primo dedit pure: ſed poſtea voluit adijcere cōditionem: qđ nō licet: qr pfecta donatio nō recipit cōditionē: vt.C.de dona. que ſub modo.l.pfecta.⁊.xxxij. q.vlti.capi.vnico.in fi. Alij dicūt ꝙ dos eccleſie ſpectat ad ius publicum: vt.ſ.diſt.j.ius publicū. ſed ius publicum pacto priuatoꝝ tolli non pōt. ✝ ff.de pact.ius publicum. extra de foro cōpe.ſi diligenti. Tu breuiter dicas ꝙ illud pactum eſt cōtra naturam illius cōtractus et eſt cōtra leges. nam ſm iura res omnes eccleſiaſtice ad ordinationem epi ſpectant: vt.j.co.nouerunt. alꝰ ſi non obuiat honeſtati vel iuri, licite poteſt pactuȝ quod approbatū eſt premiſſis canonibus, apponi: vt in pmiſſis caſibus. nam quilibet in traditiōe rei ſue pōt apponere legem quam vult.ff.de pac.l.in traditionibus.

Eccle ɔcedēs aliquid an poſſit illud ab epi adminiſtratione eripere.

d ¶ Ad epi. In eccleſijs aūt monachoꝝ abbati pbr reſpondebit in tpalibus: epo in ſpūalibus: vt.xvj.q.ij.ſane. ⁊ extra de capel.mona.in eccleſijs.

✝ Sub. ⁊ ſic nō ob.lex pđi.in traditiōibꝰ. q̄ loqt qñ p pacū iuri publico non derogatur. ar. ff.de pact. iuriſgentiū. Archi.

Decretum. ¶ Caſus. Hoc ca.cum tribus ſequētibus fere eundem habent caſum: ſcȝ ꝙ eccleſie cū omnibus ſuis rebus debent eſſe in ptāte epi, vt de eis

diſponat et ordinet ſm q fuerit diſponendũ ⁊ ordinan-
dum, viſitando eas tempore opportuno.
s ¶ Cum dotibus. Nihil tñ de eis diſponet citra con-
ſenſum prelati: vt extra de off. ordina. cum ab eccleſia-
rum. et .j. queſtione. ij. cap. penultimo.
b ¶ Animē. Decimas. xij. q. j. precipimus.
c ¶ Nullã. Querint. .j. xvij. q. iiij. ſũt qui. .j. xvj. q. vij. decer-
nimus. ꝯtra. Sed ibi habẽt poteſta-
tem tm̃ defenden-
di eccleſias.
¶ De his. ¶ Caſus. Dicit h q omnia bona ec
cleſiarũ mobilia ⁊ immobilia in epõ
rum poteſtate ꝯſi
ſtunt: ita q tertia pars oblationum epiſcopo reſeruet.
Quid aũt iuris ſit de hoc, in appara-
tu dicetur.
d ¶ Tertia. Alibi dicit q nihil ha-
beat preter ca-
thedraticũ: vt .j. e.
q. iij. ca. j. alias de medietate: vt .j. c.
proxi. No. ergo q tpe primitiuo cum
paupes eſſent epi
ſtatutũ fuit vt epi
de epãlibus eccle-
ſijs ⁊ oibus bonis
eccleſie ſumerent
medietatem: vt in
ca. ſeq. ſed in oib⁹
parochialib⁹ eccle
ſijs tertiã. xvj. q. j.
cõſtitutũ. pceden-
te tpe ex parochia-
libus tm̃ tertiam
oblationũ et deci-
marũ haberẽt: vt
.j. e. c. decreuim⁹.
poſtmodũ quartã.
xij. q. ij. vobis. ⁊ c.
cõceſſo. et ca. qua-
tuor. hodie autem
nec tertiã partem parochialiũ habebunt niſi ad fabri-
cam reparandã: nec illã habebunt niſi velint fabricam
reparare: vt .j. q. iij. ca. j. ij. ⁊ iij. Uel dic q ſm cõſuetudi
nem iſta dãtur: vt ex. de ſepul. certificari. hodie autem
cum ſint diuites, nihil habebunt preter cathedraticũ:
vt .j. q. iij. ca. j. Jo. Sed certe quicquid dicat Joan. paro
chialis eccleſia tm̃ habet quartã decimarum, ⁊ epiſco-
pus aliam pro ſe: alias quartas duas retinet epũs pro
fabrica ⁊ pauperibus: vt. xij. q. ij. conceſſo. et ca. ſeq. de
alijs reditibus nihil habet de conſuetudine generali ⁊
preſcripta epũs: lz predicta cap. ⁊ alia videantur dicere
contrariũ: ⁊ ita fuit ſententiatũ p epiſcopo Bononienſi

(left margin:) ⁊ Sub. h⁹ autẽ dicit q nõ hñt ptãtem diſpi-
datiõis ſm L. ⁊ h ad: de qb no. xvj. qõ. vij. pie mẽ-
tis. i gl. vl. d cõ. diſt. j. ſi qs baſilicam.
⁊ De hac mate. not. ex d cẽ. cũ olim vbi Ho
ſti. d h⁹ notãdo ponit hãc ſen-
tẽtiã: et eam attribuit Bar. p ain. qui ita ad literam ſenſit ſi-
cut hic dicit p Bar.

eccleſie cũ dotibus[a] ſuis ⁊ deci-
mis ⁊ oibus ſuis iurib⁹ in epĩ
ptãte cõſiſtãt, atq ad ordina
tionẽ ſuã ſemper pertineant.

Item Leo papa quartus.

¶ Unaq̃q parochia epiſco-
pi prouiſione regatur.

Regenda eſt vnaq̃q pa
rochia ſub ꝓuiſione ac
tuitione epĩ p ſacerdotes vel
ceteros clericos quos ipſe cũ
dei timore preuiderit: cui iu-
re pertinere videtur ⁊ circui-
re, vt ſibi neceſſarium viſum
fuerit eccleſiaſtica authorita-
te cogente.

Itẽ ex cõcilio Antiocheno.

¶ Judicio ⁊ ptãte epĩ res ec-
cleſiaſtice gubernentur.

Quecũq res eccl'iaſtice
ſunt, conuenit cũ omni
diligẽtia et bona fide que deo
debet, qui oia ꝓuidet, ⁊ cũcta
iudicat: gubernari et diſpẽſa-
ri cum iudicio et ptãte epĩ: cui
totius plebis anime[b] videntur
eſſe commiſſe.

Itẽ ex cõci. Toletano. iiij.

¶ Baſilicarũ cõditores in re
bus eccleſiarũ nullam ptãtem
ſe habere cognoſcant.

Nouerint ꝯditores ba-
ſilicarũ in rebus quas
eiſdẽ eccleſijs cõferũt, nullã[c]
ſe poteſtatẽ habere: ſed iuxta
canonum inſtituta ſicut eccle
ſiam ita ⁊ dotem eius ad ordi
nationem epĩ pertinere.

Item ex concilio Aurelia.

¶ De eodem.

De his q̃ parochijs in
terris, in vineis, mãci-
pijs, atq peculijs q̃cũq fide-
les obtulerit, antiquorum cano
nũ ſtatuta ſeruent: vt in epõ-
rum ptãte cõſiſtant. de his tñ
que altario acceſſerit, tertia[d]
pars fideliter epĩs deferat.

Item ex eodem.

¶ De iis q̃ altario offerũtur,
medietatẽ ſibi vẽdicet epũs.

Antiquos canones re-
legẽtes, priora ſtatuta
credimus renouãda: vt de iis
que altario oblatione fideliũ
cõferũtur, medietatẽ ſibi epũs
vẽdicet: ⁊ medietatẽ[e] ſibi diſ-
penſandã ſecundi gradus cle
rus accipiat tam de proprijs
predijs q̃ de omni commodi
tate in epiſcoporum poteſta-
te durantibus.

Item ex concilio Toletano.

¶ De epĩs q̃ dioceſim ſuã vi-
ſitare cõtẽnũt, ⁊ ad redimen-
das manſiones q̃ viſitãtibus
debentur, clericos cogunt.

Relata eſt corã ſctã ſy-
nodo q̃rimonia plebi-
um q ſint quidã epĩ nolentes
ad predicãdũ vel ad cõfirmã-
dum ſuas per annũ parochias
circuire: qui tamen exigunt
vt mãſiones quib⁹ in ꝓfectio
ne vti debuerãt, aliquo p̃cio[f]
redimant[g] qui parare[h] debe-

contra eccleſiam ſancti Joan. in Perſiceto. ⁊ hoc vide-
tur expreſſum. xij. q. ij. vobis. B.
¶ Antiquos. ¶ Caſus. Statutũ fuit in Aurelianẽſi
cõcilio vt epũs habeat medietatem oblationũ ma-
tricis eccleſie: ⁊ clerici eiuſdẽ eccleſie aliã medietatem
habebunt. Idem
eſt de fructib⁹ pre
diorum, ⁊ de oi vtili-
tate eccleſie, ita q
predia ⁊ bona ec-
cleſie in epĩ pote-
ſtate conſiſtant.
e ¶ Medietatẽ. ſm diſti. decre. ex
de teſta. requiſiti.
¶ Relata. ¶ Caſus. Quidam
epĩ negligebãt ſu-
as parochias viſi-
tare ſingulis an-
nis ad predicãdũ,
vel confirmandos
pueros: ꝓcuratio-
nes tamen exige-
bãt ac ſi eccleſias
viſitarẽt: quod ex
auaritia et negli-
gentia ꝓcedebat.
et ideo ſtatutũ fu-
it in cõcilio Tole-
tano vt hoc decete-
ro nõ faciant epĩ,
ſed ſolicite et dili-
genter ſuos gre-
ges viſitent: cupi-
ditatem vitantes,
et negligentiã di-
mittentes.
f ¶ Aliquo pre-
cio. Si iſti paro-
chiales ita ſolue-
runt aliquos de-
narios aliquot an
nis nũqd epũs poſt
ea pt ad ꝓcuratio
nẽ petẽdã redire?
arg. q ſic: ex de cẽ.
olim. Ar. ff. quẽ
admo. ſer. amit. ſi
cõem. vbi di q qui
vna ſeruitute vtit ꝓ
alia, pdit primam.
Sed qd ſi partẽ ꝓ
curationis recipit
aliquot annis, nũ-
quid per partẽ itelligit retinuiſſe totũ. Uidet q ſic .j. de
peni. diſti. j. vulgaris. ff. quemadmodum ſerui. amit. ſi
ſtillicidij. ¶ vlti. et .l. ſeq. vbi dicitur q per partem reti-
nere totum videtur. ff. de ſer. ruſti. predio. vna eſt via.
Argu. cõtra. extra de preſcrip. auditis. extra de capel.
mona. dilectus. Breuiter reſpondeas q in procuratio- Preſcri-
ne nulla currit preſcriptio. ex de preſcrip. cum ex officij. bi non
vnde ſiue partem ſoluerit ſiue nihil, ſemper põt pete- poteſt
re procurationem: vt no. in predi. ca. cum ex officij. ꝓcura-
g ¶ Redimantur. Tamen redimi poteſt procuratio: tio.
vt .j. ea. q. iij. relatum.
h ¶ Parare. Uel preparare.

Decernim⁹. ¶ Caſus. Statuit hic vt epi ſingulis annis ſuas eccleſias viſitēt: ⁊ ſi qua baſilica fuerit deſtructa, precipiatur ordinatori ſuo vt eaȝ debeat reparare: de oib⁹ autē reditib⁹ epis tertiā tollat.
a ¶ Ordinatori .i. ſacerdoti, ⁊ hoc verū eſt ſi partē fabrice recepit. ſ. ea. q. iiij. vnio. al'r non tenetur: ſed tñ cōferre dȝ cuȝ aliis: vt. xvj. qōe. j. ſi monachus. ex̄ de ecc. edif. de his.
De hoc no. e. ti. c. j. et ſ. ij. q. q̄. dixi. Ar.
¶ Statuēz. Hec eſt ſcḋa pars. q. in qua dicit vt hic, et in ſeq. ca. cōtinet. Jo. de fan. citur: vt hic, ⁊ in ſeq. ca. continetur. Jo. de fan.
¶ Caſus. Dictū eſt ſupra ꝙ epiſcopi debent eccleſias viſitare. Nunc autem dicit Gratian⁹ quid epiſcopi debent docere: ⁊ quid a presbyteris requirere cū ſuas parochias viſitant.

¶ Caſus. Supra in ca. decreuim⁹. ⁊ ca. relata. dictū eſt ꝙ epiſcopi debent ſuas parochias viſitare: ſȝ nūc Gratian⁹ dicit ꝙ ſi eſt valetudine impeditus, officium viſitationis aliis iniungat.

Decreuimus ca. relata.

Epiſcopum. ¶ Caſ⁹. Statutū fuit in cōcilio Toletano vt epiſcopi ſuas parochias viſitēt: qḋ ſi nō poſſunt, p̄ſbyteros bonos vel diacones mittant qui oia diligēter inquirāt, ſcȝ baſilicaruȝ reparationē, ⁊ vitam ſacerdotum. ij. ps.

b ¶ Annos. Cū neceſſaria cā ſubeſt: tunc ſingulis annis pōt viſitare vt hic, ⁊ ſ. ea. q. iiij. cauendum. immo tunc quandocūqꝫ et quotiēſcūqꝫ op⁹ eſt, pōt omēs eccleſias viſitare: vt ex̄ de offi. archi. mandam⁹. ſed ſi nō eſt neceſſitas, de triēnio in triēnium viſitabit: vt ex̄ de offi. archi. vt archidiaconus. vel hodie bis in anno: vt extra de cenſi. cuȝ venerabilis. Sed qualiter iſtō mādat aliis, cū iſtud ſit officium archidiaconi: vt. xxv. diſt. perlectis. Sed loquit de ea viſitatione quā habet eps in re ſua: vel ſm conſuetudinem loci dicitur.
Viſitatio quo nēs fierī dȝ.
Iſta qḋ me. li⁹ eſſet gl. pſe ſignata ſup ꝟb. pb̄ros. ⁊ ita eā ponit. Jo. de f.

bant: q̄ duplex infamia, negligentie et auaritie ſctē ſynodo magno fuit horrori: ſtatuerūt itaqꝫ ne quis vltra exerceat id cupiditatis ingeniū, ⁊ vt ſolicitiores ſint epiſcopi de ſuis gregibus viſitandis.

Item ex ↄci. Terraconeſi.

¶ Annuis vicibus eccleſie ab epiſcopis viſitentur.

Decreuimus vt antique conſuetudinis ordo ſeruet: ⁊ annuis vicib⁹ dioceſes ab epō viſitētur: et ſi qua forte baſilica fuerit repta deſtituta, ordinatori [a] ei⁹ reparari precipiatur: ab epis autem tertia ex omnibus accipiatur ſicut antiqua traditione nouimus eſſe ſtatutum.

Si autem epus inualitudine impeditus dioceſes ſuas per ſemetipſum viſitare non poterit, viſitationis officiū committat aliis.

Unde in concilio Toletano quarto legitur.

¶ Inualitudine grauat⁹ epiſcopus, viſitationis officium aliis committat.

Epiſcopū p cūctas dioceſes parochiaſqꝫ ſuas per ſingulos annos [b] ire oportet, vt exquirat quo vnaqueqꝫ baſilica in reparatione ſui indigeat. Quod ſi ipſe aut languore detentus, aut aliis occupationibus implicatus adimplere nequiuerit: pb̄ros probabiles aut diacones mittat qui reditus baſilicarum ⁊ reparationes, et miniſtrantium vitam inquirant.

Viſitantes autem epiſcopi quid a clericis ſuis exquirere debeāt, et quid eos docere: in concilio Bracharenſi ſcḋo ſic ſtatutum legitur.

¶ Que viſitantes epi a clericis ſuis exquirere debeant.

Placuit oib⁹ epis, vt p ſingulas ecclias epi et p dioceſes ambulātes primū diſcutiāt clericos quō ordinē baptiſmi teneant vel miſſarū, vel qualr queqꝫ officia ī eccleſia peragāt: ⁊ ſi recte qḋē inuenerint, deo grās agāt: ſi autē minime, docere debent ignaros [c] ⁊ hoc modis oib⁹ p̄cipere ſicut antiq̄ canones iubēt, vt añ. xx. dies [d] baptiſmi, ad purgationē [e] exorciſmi cathecumini ↄcurrāt: in qb⁹. xx. dieb⁹ oino cathecumini ſymboluȝ qḋ eſt Credo in deū patrē oipotētē: ſpecialr doceant. Poſtqꝫ ergo hec ſuos clericos diſcuſſerint vel docuerint epi: alia die [f] (cōuocata plebe ipſi⁹ eccleſie) doceāt illos vt errores fugiāt idoloꝝ, vel diuerſa crimina .i. homicidiū, adulteriū, periuriū, falſum teſtimoniū, ⁊ reliqua peccata mortifera: et qḋ nolūt ſibi fieri, alteri ne faciant: ⁊ vt credant reſurrectionem omniū, et diem iudicij, in quo vnuſquiſqꝫ ſm opera ſua recepturus ſit: ⁊ ſic poſtea epiſcopus de eccleſia illa proficiſcatur ad aliam.

Item Hieronymus ad Damaſum papam.

¶ Oblationes eccleſie laicis vſurpare non licet.

Quia ſacerdotes pro oibus ſolēt orare quorū

Placuit ⁊c̄. ¶ Caſ⁹. Hoc ca. diuidit ī duas partes. In prima parte dicit ꝙ epi ſuas parochias viſitantes, p̄ma die debent a clericis exigere qualr baptiſma, ⁊ miſſam, et cetera officia pagant: ⁊ ſi bene īuenerit, deo grās agāt: alioqn ignaros inſtruant. Ordinent etiam vt cathecumini āte. xx. dies baptiſmi ad purgationē exorciſmi veniant in qbus diſcant Credo in deū. In ſcḋa die debent docere laicos vt fugiant idololatriā, et oia mortalia criminat ⁊ qḋ ſibi nolūt fieri, aliis ne faciāt, vt fidē rectam teneant: et hoc facto, ad alium locum pergant.

c ¶ Ignaros. ar. ↄ illos q̄ ſtatim ſuſpendūt ſimplices ſacerdotes: vt. xxxviij. di. ſedulo. [a] et ca. qñ. Itē ar. ꝓ illo q̄ cōſecutus eſt prebendā duȝ finxit ſe ſciolū .i. ſimulatorē ſcientie.

d ¶ Dies. paſche.

e ¶ Purgationē. non tñ ſtatim purgant vitia: ſȝ ſunt ſigna future purgationis. ſ. de cōſe. diſt. iiij. ſicut.

f ¶ Alia die. ſ. e. q. iij. cōtra inter cetera. in fi. vbi ḋr ꝙ tm̄ per vnā diē moratur ī qualibet baſilica. ſed dic ꝙ vno die erit cū ſacerdote, altero cū populo.

Ad idē. xxv. q. ij. in gallia ⁊ rū magis eſt monendo ꝙ cōminando. ⁊c̄. xlv. diſ. lȝ. j. ⁊. ij. ⁊. xliij. diſt. co meſſationes. xxvij. q. j. de viduis. Archi.

¶ Viſitātes. Hec eſt tertia pars queſtionis, in qua dicitur: vt hic, ⁊ in ſeq. ca. continetur. Jo. de fan.

Quia. Hec eſt quarta pars. q. in qua dicit ⁊ pbat ꝙ laici non debēt accipere oblationes de altaribus vel crucib⁹ que deferunt ſacerdotib⁹ ratione officij, cum laici pro ſe vix orare poſſint. Jo. de fan.

¶ Caſus. Laici in ciuitate Romana auferebāt oblatiões de altarib⁹, ⁊ comedebant: quare Damaſus papa queſiuit a Hieronymo quid de his deberet fieri. Et reſpondet ꝙ debent excōmunicari, vt ceteri metu terreantur: quia cū non orent ꝓ populo, oblationes populi comedere nō debent.

ſit obligatus.

e ¶ Comedere. Arg. ꝙ clerici cōcubinarij non debent comedere bona eccleſie. xxxij. diſt. preter hoc. Arg. contra. xxxij. diſt. ſi qui vero. ⁊ xxxj. diſt. omnino.

f ¶ Aaron. illi ẜo ſacerdotes ſemper comedebāt panē durū: q̄ꝛ quolibet ſabbato ponebantur eis illi. xij. panes q̄ fuerūt dicti panes propoſitionis. Sꝫ nunq̄d de illo pane poterant paſcere familiam ſuā, vel etiaꝫ canes ſuos? Non, ſed tantū in neceſſitatibus poterāt, q̄ꝛ tūc etiam alijs licebat comedere eos, vnde Dauid ⁊ Abimelech excuſanť: vt. xxv. q. j. §. ſi ergo. ⁊ §. his ita reſpondetur. Panes ꝓpoſitionis.

a ¶ Comedere. Hic habes decias appellari: nō ſolū ipſa iura, ſed etiā ipſos ꝓuēt⁹: ⁊ ꝙ etiā ꝓuēt⁹ nō poſſunt cōcedi laicis. Arg. cōtra ex. ne prela. vices ſuas. c. vlt. Sꝫ dic vt dr. j. q. iij. ſi q̄s obiecerit. ꝙ ad tēp⁹ poteſt decima laicis ꝯcedi nō tñ in perpetuum.

S Anctorum. ¶ Caſus. Calixt⁹ papa dicit in hoc. c. ꝓhibet. ſ. ne laici de altari alicui⁹ eccleſie oblationes auferant: ⁊ vt eccleſie a laicis nō incaſtellentur, vel in ſeruitutem redigantur.

b ¶ Oblationes. Laici ergo poſſūt cogi ad oblatiões. xvj. q. j. ſtatuim⁹. ſicut ad decimas ⁊ primitias. xvj. q. j. reuertimini.

c ¶ Et ſub diſtrictione. de hoc dicit vt. lxiij. diſt. ſalonitane.

d ¶ Incaſtellari. vt inde fiant ꝓpugnacula.

H Anc conſuetudinē. ¶ Caſus. Damaſus ꝓhibet in hoc ca. ne Romani auferāt oblationes de altaribus et comedāt: ſed ſolū ſacerdotibus relinquant, q̄ quotidie ꝓ nobis orāt. ⁊ hoc probat exēplo veteris teſtamenti, vbi ſolū ſacerdotib⁹ ꝑmittebatur panes ꝓpoſitionis comedere. Si q̄s vero cōtra conſtitutū. ccc. patrū Niceni concilij venerit, anathematis vinculo

eleemoſynas et oblatiões accipiunt qua fronte preſumūt laicis oblationes quas xp̄iani ꝓ peccatiſ ſuis offerūt, vel ipſi comedere[a]: vel alijs ꝯcedere: cum ipſi non debeāt ex officio ſuo ꝓ populo orare? Ob hoc papa glorioſe mittere te oportet illos p̄ſumptores in excōicationē perpetuā: vt ⁊ ceteri metū habeant, ⁊ amplius hec in eccleſia non fiant.

Item Calixtus papa.

¶ Minime auferanť a laicis oblationes altaribus vel crucibus facte.

SAnctoꝝ patrū canonibus conſona ſanciētes, oblationes[b] de ſacratiſſimo et reuerēdiſſimo altari beati Petri, ⁊ ſaluatoris, et ſancte marie rotūde, aut alijs eccleſiarū altaribus ſiue crucibus a laicis auferri penitus interdicimus: et ſub diſtrictione[c] anathematis prohibemus: et eccleſias a laicis incaſtellari[d], aut in ſeruitutē redigi, authoritate ap̄lica prohibemus.

Item Damaſus papa.

¶ Eccliaꝝ oblatiões ſub laicoꝝ dominio nō detineātur.

HAnc ꝯſuetudinē q̄ contra ſanctā eccleſiam catholicā augeri videť, oīno interdicim⁹, vt nullo mō vnq̄ꝫ vllo tēpore oblatiões q̄ i[n]tra ſanctā eccleſiā offerunť, ſub dñio laicorū detineanť: ſed tm̄mō ſacerdotibus q̄ quotidie dño ſeruire videnť, illis ſolis liceat comedere[e] ⁊ bibere: quia in veteri teſtamēto prohibuit dñs panes ſctōs comedere filijs Iſrl̄, niſi tm̄modo Aaron[f] ⁊ filijs eius: qui panes longe erāt ab iſtis panib⁹ qui nunc in ſancta eccl̄ia offerūtur: q̄ꝛ illi ſub vmbra legis erant: q̄ vero modo ſub gr̄a ſunt ſpūſſancti toto mūdo euāgelio coruſcāte, lucidiores eſſe videnť. Qua fronte aut q̄ ꝯſciētia oblationes vultiſ accipere, q̄ vix valetiſ ꝓ vobis, nedū ꝓ alijs deo preces offerre? q̄ꝛ prauū eſt, ⁊ cōtra dñicū preceptū: ⁊ detrimētū aīe ſue infert q̄ illđ agere conať qđ ei nulla ratione cōceditur. Quia oīb⁹ ſanctiſ patrib⁹ noſtriſq̄ꝫ priorib⁹ placuit hāc ſanctionē fieri: ⁊ nos ſimiliter in eiſdē perſiſtere volum⁹, vt null⁹ audeat irritū facere hoc qđ ꝯſtitutū eſt, ſi in perpetua dānatiōe noluerit perſiſtere. Si q̄s ẜo ꝯtra hāc regulā noſtrā, ⁊ cōtra regulā ſctōꝝ. ccc. patrū q̄ in Niceno cōcilio hoc cōſtituerūt: temerari⁹ preſumptor fuerit, et vlteri⁹ oblationes de ſacris eccleſijs auferre molit⁹ fuerit: ſub anathematiſ vinculo ſit colligat⁹ ⁊ ꝯdēnatus. Reſpōderūt oēs. Fiat, fiat. Premiſſis authoritatibus eccleſie cum oīb⁹ reb⁹ ſuis ad epiſcopi ordinationē ꝑtinere monſtranť: et tā eccleſie q̄ꝫ oblatiões vel facultates earū a laicorū diſpoſitione ꝓbātur eſſe immunes.

¶ Queſtio.ij.

SEd cū[g] i ep̄orūꝫ ꝑtāte facultates eccleſie cōſtitute eſſe dicāť: ꝑtās diſpenſandi intelligēda eſt, nō diſtrahēdi vel dilapidādi. Unde in Agatenſi concilio legitur.

¶ Res eccleſie aliquo modo ep̄is alienare nō licet.

ASellas vel mācipiola

¶ Premiſſis. ¶ Caſus. Infert Gratianus ex ſupradictiſ ꝙ eccl̄ie ⁊ oblationes et res eccleſie in ep̄i poteſtate conſiſtunt.

S Ed cū in ep̄orum. ¶ Hec q. diuiditur in. iiij. partes: in quaruꝫ prima ꝓbat ꝙ res eccl̄ie nō ſunt alienāde niſi in caſib⁹ quos ponit. Secūda ibi, perpetua. Tertia ibi: Ep̄us habeat. Quarta ibi: Si ẜo. Jo. đ fā.

¶ Caſus. Hic intitulatur ſcđa queſtio qua querit an epiſcopo liceat auferre, diſtrahere, vl̄ dilapidare res eccl̄ie, ⁊ certe dilapidare nō pōt: nec etiā alienare, niſi in caſibus cōceſſis a iure, ⁊ hoc ꝓbať per ſequētia cap.

g ¶ Sꝫ cū. queritur an liceat ep̄o vſurpare res eccleſie. Hec queſtio nō habet dubitationem: quia conſtat ꝙ non poteſt vſurpare.

A Sellas. ¶ Caſ⁹. Hoc ca. diuidiť in duas partes. In prima

j. reg. xxj. c.

dicitur ꝙ omnia bona eccleſiarū mobilia et immobilia debēt eſſe in poteſtate epiſcopoꝝ: ita vt nō liceat eis vēdere directa vēditione vel indirecta: niſi imminēte neceſſitate vel vtilitate eccleſie, qua primitus cōprobata fiat venditio corā duobus vel tribus vicinis epiſcopis ſubſcribētibus vēditioni cū alijs clericis. Si vero aliter fiat, irrita erit venditio. In ſecūda parte dr ꝙ epūs poteſt peregrinis vel clericis concedere in vſum poſſeſſiones minꝰ vtiles ſaluo iure eccleſie. Scđa pars ibi: Minꝰ vero vtiles. Indirecta eſt quādo ſolus vſuſfructꝰ alienatur. Et ſcias ꝙ hodie coram proprio epiſcopo pōt fieri alienatio.

a ¶ Pauperes. Qr q̄cquid habet eccleſia, paupeꝝ eſt xvj. q. j. quoniam quicquid.

b ¶ Excepta. xij. q. ij. ſacrorum.

¶ Rem. ¶ Caſus. Lex iſta loquitur tantū de poſſeſſionibus eccleſie Cōſtantinopolitane: cuiꝰ poſſeſſiōes habite vel habēde debēt intacte cuſtodiri ſicut ꝓpria eccleſia.

¶ Hoc ius. ¶ Caſus. Supra j. l. antiq iubemꝰ, cuius pars hic ponit: ſcʒ ea em: dictum fuit ꝙ poſſeſſiones Cōſtantinopolitane eccleſie alienari nō poſſunt. Sed Iuſtinianus hoc ius extendit ad omnem locum venerabilem ſuper rebus immobilibꝰ donatis ab imperatore loco venerabili, q̄ nullo modo poſſunt alienari. In alijs autem rebus hec forma ſeruetur, vt ſi debitum vrget, vendantur primo mobilia: ſcilicet granum, ꝛ huiuſmodi: deinde vaſa non conſecrata: poſtea conſecrata vēdantur locis venerabilibꝰ, vel conflata cuilibet, geſtis omnibꝰ habitis coram epiſcopo: aliter autem facta vēditio irrita erit. Si vero de rebus mobilibus debitum ſolui non poteſt: obligetur res immobilis pignori creditori qui reputet fructus tam in ſortes q̄ in vſuras vſq; ad quartam centeſime: quod ſi creditor nolit recipere, iurabit economus coram epiſcopo ꝛ maiori parte clericorum ibi ſeruientium cōſentiente ꝙ debitum ex mobilibus ſolui non poteſt: poſtea per viginti dies prediū exponatur venale: ꝛ ſi nullꝰ emere velit, detur creditori in ſolutū re diſtricte eſtimata addita in precio decima parte totius eſtimationis, ꝛ hoc fiat cum conſenſu

Adde ꝙ phibitū alienare pōt res q̄ alienari nō pn̄t. no. glo. fi. i. c. j. de ele. egro. lib. vj. ꝛ l. lex q̄ tutores in fi. C. de adminis. tut.

epiſcopi ꝛ maioris partꝭ capituli. Iſtud autē prediū ſit mediocre: ꝛ creditor ſit talis qui probare poſſit pecuniam eſſe verſam in vtilitatem eccleſie: ꝛ aliter vēditio facta non tenet neq; valet. Sed hodie ex toto hoc non ſeruatur de conſuetudine.

c ¶ Hoc ius. Qđ eſt. C. de ſacroſan. eccle. iubemus. qđ loquitur tantū de conſtātinopolitana eccleſia.

d ¶ Immobilibꝰ. Cōſenſu tamē imperatoris poſſunt alienari. ſ. e. preca rie. in auꝭ. de alie. ꝛ emphy. §. ſanctiſſimas. colla. ix.

e ¶ Ab imperiali. Ecce caſus vnꝰ in quo in nullo caſu poſſunt alienari res: item in alio caſu non poſſunt alienari ob aliquā cauſam, ſcilʒ cum ſub ea conditione date eſſēt eccleſie vt non alienētur: in auꝭ. de alie. et emphy. §. ſanctiſſimas. colla. ix. et ex̄ de condi. appo. ca. verum. ſed hoc non eſt verum. nō enim valet hoc pactum cum ſit ꝯtra legem del: vt. xij. q. ij. aurum.

Eccl'ie res aliq̄n nullo mō pn̄t alienari.

f ¶ Cōflata. Qr ad ꝓphanos vſus non debēt redigi: vt. j. de cōſe. diſtin. j. l ſancta. ꝛ. xij. q. ij. aurū. tn̄ in neceſſitate poteſt obligari ad tabernam ꝛ ſub eadē forma: vt extra de pig. c. j. Dicunt tamen quidam ꝙ nec vēdi nec obligari poſſunt, cum ſint res ſacre. C. que res pig. ob. non poſ. l. iij. ꝛ dicūt ibi non eſſe nexum pignoris: ſed ſolum detentionē habet quouſq; reddatur ei ſua pecunia: ſicut alias pignus detineri poteſt ꝓ ea pecunia ꝓ qua nō eſt obligatum: vt. C. etiam ob chirographariā pec. l. vnica. Idem poteſt dici de libero homine qui obligatur: vt no. xxiij. q. vlt. vt pridem.

Sub, ꝛ ꝓuata diſpoſitio: vt ex̄ de teſt. requiſiti.

eccl'ie epī (ſicut priſca ſanctoꝝ canonū precepit authoritas) vel vaſa monaſterij quaſi cōmendata fideli preposito: integro eccl'ie iure poſſideant. i. vt epī neq; vendere, neq; per quoſcūq; cōtractus res vnde pauperes [a] viuunt, alienare preſumant. C. lib. j. ti. de ſacro ſanctis eccleſijs. Imperator Iuſtinianus. Excepta[b] cauſa videlicet captiuitatis.

Imperato. Leo. ꝛ Anto.

¶ De eodem.

Ea enim que ad beatiſſime eccleſie iura pertinent, vel poſthac peruenerint tanq̄ ipſam ſacroſanctā ꝛ religioſam eccleſiā intacta conuenit inuiolabilr̄ cuſtodiri. Conſtitutio noua. Hoc ius [c] porrectū eſt ad oēm locū venerabilē, omneq; collegiū qđ actio pia conſtituit: vt nec res eorū pignorentur, et hoc perpetuo ſeruetur in iis rebus immobilibus [d] que ab īperiali [e] domo predictis locis applicantur. In ceterꝭ eatenꝰ excipitur, ſi debitū vrget. Preterea ſi habet ſuperflua vaſa, nec aliūde ſoluere valet: ne q̄d immobile alienet vel diſtrahatur: ea (geſtis habitis corā eo cuiꝰ eſt loci ordinatio) integra vel alijs locis venerabilibꝰ oblata dentur, vel conflata [f] cuilibet alij vendantur. Qui autem hec acceperit citra hanc obſeruationē: iiſdem penis ſubiaceat que in rebus immobilibꝰ ꝓdite ſunt. Si autē debitū qđ vrget, ex mobilibus ſolui nō valet: primo res immobiles ſpeciali denꝭ pignori: cuius fructus creditor ſibi reputet tam in ſortē [g] q̄ in vſuras vſq; ad quartam cēteſime [h]. Quod ſi nolit, tunc ordinator domus apud eū a quo ordinatur, habitis abſq; diſpendio [i] geſtis iuret maiore parte ibidem ſeruiētium [k] conſentiente, ꝛ debitum vrgere: nec ex mobilibus ſolui poſſe. quo ſubſecuto per xx. dies rem eccleſie eſſe venalem publice ſit notum: vt plꝰ [l] offerenti detur, precio modis omnibus pro debito dando: aliter enim emptori res nō cōceditur: et hoc inſcribitur, nihil eſſe factum in eadem re ad damnū diuine domꝰ: emptore ꝓ nō inuēto, res eſtimata

f ¶ Conflata. extra de pigno. nullus. ſ. xij. q. ij. aurū.

g ¶ In ſortē. Litere eſt prepoſteratio. prius enim cōputat in vſurā q̄ in ſortē: vt. ff. de ſolu. in his. §. vlt. niſi dicas ꝙ hoc aliter fit in fauorem eccleſie.

h ¶ Centeſime. Uſura dicitur centeſima que equiparatur ſorti in anno.

i ¶ Abſq; diſpēdio. i. ꝙ eccleſia nil dat tabellioni: ſed ſolus emptor, ſicut eſt in contractu dementis ꝛ furioſi. C. de epiſ. audi. l. penul.

Uſura centeſima.

k ¶ Seruientium. Arg. contra. lxiij. diſt. q̄to.

l ¶ Ut plus. Quid ſi offerat plus q̄ valet? tūc tantū

inſtum precium recipiet: licʒ lex dicat ꝙ contrahentes poſſunt ſe inuicem fallere.ff.de mino.in cauſe.ſed eccleſia in ſuis cōtractibus non debet dolum facere: vt extra de dona.per tuas.

a Diſtricte.ſcʒ vt conſideret quantū inde poſſet colligi in.xxv.annis: et pro tanto vēdatur: vt i aut.de ec.tit.coll.ix.§.ſi autem heres.

diſtricte[a] detur creditori in ſolutum[b]: addita[c] in precio decima parte vniuerſe eſtimationis: ꝛ accedente cōſenſu ordinatoris, et maioris partis ibidem ſeruientium: ſit tamen ea res mediocris inter ceteras, inſpecta ipſi⁹ qualitate ꝛ quātitate ꝛ onere. Is creditor hic intelligatur: qui quod credidit, probat[d] in vtilitatem religioſe domus proceſſiſſe[e].

Sicut autem alienatio rerū eccleſie interdicitur, ita ꝓhibetur ne qua ſterilis ei detur poſſeſſio, aut alias oneroſa[f], veluti nomine fiſcalium.

Item. Predium ꝓpter on⁹ fiſcaliuʒ inutile alienetur: geſtis vt ſupra cōficiendis, ꝛ eodē iuramēto preſtito: id eſt ꝙ alia de cauſa non alienet, niſi vt immunitas eiuſdem venerande domus ſeruetur.

Sed ꝛ permutare principes poſſunt ꝓ re maiori vel equali, ſi res publica hoc expoſcit: pragmatica forma ſuper hoc ꝓcedēte. Itē. Sibi inuicē recte[g] permutāt cuʒ vtriuſqʒ indēnitate, eorū ſcilicet conſenſu qui ꝛ ſupra referuntur.

Perpetua[h] ꝗ̄qʒ emphyteoſis in his rebus[i] permittitur ſi res in eorū geratur preſentia quibus hoc aſſignatur lege, iurātibus his quoꝝ intereſt, ex eo cōtractu nihil ad leſionē diuine domus effici: ſolito reditu ipſius rei qui fuit, cum diuino iuri dedicaretur, nō imminuendo[k] niſi in ſextā[l] partē: aut ſi ob cladē diminuta fuerit, tūc ꝓ conſtāte nunc pēſione[m] in emphyteoſim detur. Qʒ ſi res precioſa ꝗdē eſt, parū tn̄ aut nihil ꝑſtat pēſionis: res ſubtiliter[n] eſtimanda eſt, vt ex hac eſtimatione iuſta penſio cōſtituat. Ea tamē ſola dētur in emphyteoſim que ad hoc vidētur congrua economo ꝛ alijs gubernatorib⁹.

Qui rem huiuſmodi cōductā, vel in emphyteoſim acceptā fecerit deteriorē: aut canonē per biēniū[o] non ſoluerit, repelli poteſt: vt tamē ſoluat

b In ſolutum. Hic inuito creditore aliud ꝓ alio ſoluitur: contra id.ff.ſi cer.pet.l.ij. Itē dat ei res mediocris in ſolutū cum optima dari debeat.C.de ſol.aut.niſi. Itē ꝙ tenetur probare pecuniaʒ verſam eſſe in vtilitatem eccleſie: et ſic in trib⁹ onerat creditor: et ideo ei addit decia pars licet hoc aliter alij intelligāt: vt ſi res valebat.x.ꝙ ei vēdenda ſit pro.xj.

Creditor aliquā oneratur.

c Addita. Hoc eſt fauore eccleſie: ſicut al's fauore libertatis quis cogitur rem ſuam vendere.liiij.diſt.fraternitatem.

d Probat. Sʒ nunquid creditor ita curioſus erit vt ſemper teneat ſcire ad quem vſum cōuertatur hec pecunia? ſed ſm hoc nullus inueniretur qui cū eccleſia cōtraheret: vt.ff.de mino.veruʒ.§.ſi locupleti.ꝛ.l.ꝙ ſi minor. Sʒ dic ꝙ ſufficit ꝓbare ꝙ eccleſia tūc tēporis egebat pecunia: vt ff.de exerci.act⁹.ne ſi nimia ſubtilitate circa res eccleſiarum laboremus, illa ſubtilitas eis in perniciem vertatur: vt.C.ad trebel.l.penul.in princi.C.de verb.ſignifi.l.iij.in ſi.eſt tamen arg.cōtra.ff.de in rem verſo.ꝙ ſi ſeruus.§.penul.

Idem ſentit h Lau.di cēs ꝙ i hoc caſu ſic ē ꝓcedēdū ꝫ eccleſiam ſicut ꝫ minorē: vt dr ſuper illa l.C.ſi aduer.cre.l.j. ne ſi nimia ꝛc. vt ſeqt in glo. ſm L.

e Proceſſiſſe.ſi.extra depoſiti, grauis.

Sicut. Caſus. Dicitur hic ꝙ ſicut res eccl'ie alienari non debent: ſic etiā prohibetur ne ſterilis poſſeſſio vel tributaria eccleſie tribuatur.

f Oneroſa. Que pl⁹ hʒ incōmodi ꝙ̄ commodi, res enī transfert cū onere ſuo: vt.xvj.q.j.ſi ꝗs laicus.

Prediuʒ. Caſ⁹. Dicitur hic ꝙ ſi eccleſia hʒ prediū inutile propter onus fiſcaliū: poteſt illud alienare habitis geſtis vt ſupra dictum eſt, ſcilʒ preſtito iuramēto ꝙ nō alienat niſi vt immunitas eccleſie ſeruetur. Immunitas.i.indemnitas.

Sed ꝛ permutare. Caſ⁹. Dicit hic ꝙ eccleſia poteſt permutare cū principe ꝓ re maiori vel equali, imperiali reſcripto ſuper hoc ꝓcedente. Idē poteſt ꝛ cum alia eccleſia cum vtriuſqʒ indēnitate, habito conſenſu eorum qui ſupra leguntur.

g Recte. Si predium vnius alij eſt vicinum: vt in aut.de eccle.tit.§.ſi autē. coll.ix.ꝛ extra de rerū permu.ad queſtiones.

Perpetua. Hec eſt ſcd̄a pars.q.in qua loquit de emphyteoſi: ꝛ ponit quid iuris ſit: ꝛ ſimiliter de precarijs: ꝛ ponit h̄.xij. articl'os. Io.d fā.

Caſ⁹. Dicitur hic ꝙ poſſeſſio eccleſie poteſt dari i emphyteoſim perpetuā ſi fiat in preſentia epi, et clericorū, economo iurāte nihil ad leſionem diuine dom⁹ fieri: nec penſio diminuat niſi i ſextā partē de eo quod poterat haberi, cū res ſit donata eccleſie ſed ſi res ſit diminuta propter cladē, accipiatur pēſio quanta poteſt haberi. ſi vero res ſit ꝑcioſa, de q parū vel nihil pēſionis habeat: re ſubtiliter eſtimata, iuſta pēſio tribuatur: et ea etiā res det in emphyteoſim que videt idonea ad hoc economo et alijs gubernatoribus eccleſie. ij.ps.

h Perpetua. vſqʒ ad.xxx.ānos.in ſti.de ppe. ꝛ tem. ac.in princ. vel ꝑpetua.i.ꝙ̄diu viuit.ff.ꝓ ſocio.l.j.ꝛ.j.e. ꝑcarie, vel ꝑpetua.i.ꝙ̄diu pēſio ſoluit: vt inſti. locati.§.adeo. ſicut excōmunicatio dr ꝑpetua.i. quouſqʒ peniteat: vt.ſ.e.q.j.qr.ꝛ.xxvij.q.ō.j.de viduis. vel vſqʒ ad tertiā generationē: vt in aut.de nō alie. aut permu.§. emphyteoſim.ꝛ.§.qr vero leonis.coll.ij.

Perpetuū dr multiplicit.

i In his rebus.i.in rebus non multū vtilibus.

k Nō iminuēdo.i.ſi eſt minuēda, nō ē pl⁹ minuēda.

l Sextam.non remouet quin plus poſſit dari.

m Nunc penſione.i.ꝙ̄ta pēſio nūc poſſit haberi.

n Subtiliter.i.vt conſideretur ꝙ̄tū in.xx.annis.inde colligatur: vt in auten.de non alie. aut permu.§.qr vero Leonis.coll.ij.

Hanc glo. ſicut iacet ponunt Hoſ. et Hoſt. ex d re.ec. non alie.c.nulli.

Qui rem. Caſus. Aliquis rem eccleſiaſticam conductam vel in emphyteoſim acceptam fecit deteriorē: vel penſionem per biennium non ſoluit: querebat quā penā pati debeat. Et reſpondet ꝙ expelli poteſt de poſſeſſione, ita ꝙ ſoluat totius preteriti temporis pēſionē et damnū rei reſtituat: non petiturus ſi quid impenderit nomine meliorationis.

Scilʒ eo tpe quo dʒ dari in emphyteoſim. Hug.

o Per biennū. Hoc eſt enim priuilegiū eccleſie, vt ſtatim expellat colonum non ſoluentē penſionē: vt argu.extra de iureiuran.peruenit, ꝛ.c.querelam.idē eſt

in colono fiſci.ff.de pub.⁊ vec.l.vectigalia.inter priuatos requiritur trienniũ.[i] C.de iure emphy.l.ij.in locatione bienniũ: vt.ff.loca.quero.§.inter.

a Tẽporis preteriti, ſm alios futuri in odiũ iſtius et in fauorem eccleſie.

b Impenderit. Sed huic obſtat. iiij.di. generalis. et extra de in inte. reſti.c.j.ſed ibi bona fide fecit ſũpt⁹. h̃ mala fide.xij.q.ij.ca.vulterane.

Si quas. Caſus. Eccleſia domos habet ruinoſas: quas quidã i ẽphyteoſim vult recipe. Querit ꝓ quãta pẽſione debeant dari. Et reſpõ. ꝙ ſi ꝯductor. vult vti materia deſtructe domus, ſcz lapidibus ⁊ lignis: pẽſio nõ debet minui niſi in tertiaz partem ab ea que extãtibus adhuc habitationibus haberi poterat. Si vo vult domos reedificare, dabitur ea penſio que inde poterat haberi ante reedificationez: ⁊ ex eo ꝙ modo pl⁹ inde haberi põt q̃ antiq̃t⁹, dabit medietatem arbitrio boni viri. ita videtur ſentire h̃.⁊ etiam Ben.

c Ex additis.de nouo.i. medietas que accreſcit dabitur cũ antiqua pẽſione.[l] Alij dicũt ꝙ medietas antique et medietas noue dabitur.

d Medietas.eius que accreſcit.

toti⁹ tp̄is[a] pẽſionẽ: ⁊ id in quo rẽ leſit, reſarciat: nõ repetiturus ſi quid impẽderit[b] nomine meliorationis. Si quas vero ruinas habẽt mẽorate domus, quas reedificare non valẽt: in emphyteoſim dent per petuã, emphyteota vſuro materia depoſite habitatiõis domus, vt pẽſio minuat in tertiã partẽ ab ea que ſtantibus adhuc habitationib⁹ colligebat: aut eo prius reedificante ex additis[c] illic ꝑ eſtimationẽ pẽſionibus medietas[d] detur religioſe domui. nã priore caſu ab initio emphyteoſis p̄ſtãda eſt pẽſio. Qui vero res iã dictas nõ gratuito[e] alienationis titulo citra formã leg̃ accipit: rẽ quidẽ cũ omni incremẽto[f] medij tẽporis reſtituat: eius autẽ quod dedit, nullam aduerſus venerabilẽ[g] domũ, ſed aduerſus eũ qui alienauit habeat actionem. donatari⁹ aũt ⁊ rẽ cum omni cauſa reſtituat: ⁊ aliud[h] tãtũdẽ. creditor q̃q3 reſtituta re pignorata crediti actionẽ ꝯtra ſolũ pignoris datorẽ nõ eccleſiã habet. Emphyteoſis acceptor ab ea cadat: nec qđ dedit, repetat: imo ſtatim ſoluat qđ ſolutur⁹ eſſet ſi iure cõtraxiſſet. Sed meli⁹[i] dr̃ oĩno denegandas actiones eſſe hmõi acceptori. Itẽ codice lib.j.ti.de ſacroſanctis eccleſijs. Imperator Leo. Si econom⁹ eccl'ie ꝓſpexerit expedire vt cuiq̃ deſideranti certarũ poſſeſſionũ atq3 prediorũ vrbanorũ et ruſticorũ ad ius eccleſiaſticũ pertinẽtiũ tp̄alis vſufructus poſſeſſio ꝓ petitiõe ipſi⁹ p̄ſtetur[k]: et⁹ tp̄is qđ inter vtroſq3 cõuenerit, ſiue in diẽ vite ſue: ſi ab eo q̃ deſiderat poſtulet, pacta cũ eo q̇ hoc elegerit ineat economus, atq3 cõſcribat per que ⁊ tp̄s intra quod hoc preſtari placuerit ſtatuatur: ⁊ manifeſtum ſit quod quiſq3 accepit adinuicem.

Huiuſmodi bñficij gratia preſtãdo q̇dẽ eccleſiaſtici predij vſufructu: poſt ſtatutũ autẽ tẽpus et placitũ redituũ ipſorum proprietate ad ius ⁊ dñium eccl'iaſticũ reuertente firmit': ita vt ſiue cõpleto ſpatio quod inter eos fuerit cõſtitutum: ſeu mortis ſue tẽpore (ſi hoc quoq3 cõuenerit) is q̇ eccleſiaſticã poſſeſſionẽ et ceteroꝝ redituũ vſũfructũ habendi gratia pacto

e Non gratuito. vt emptor.

f Incremento.i. omnes fructus ꝑceptos medio tẽpore.xij.q.ij.non liceat.

g Uenerabilem. vt.xij.q.ij.diaconi.⁊.c.ſi quis.⁊.c.quicquid.C.de rei ven.ſi mancipium.

h Aliud.cõtra xij.qõe.ij.diaconi. vbi ſufficit ꝙ tantũdem reſtituat. ſz ibi loquitur de alienatore: hic de eo cui ẽ alienatũ.

i Sed melius hoc appoſuit Guarnerius de lege q̃ eſt.C.de ſa.ſã.ecc. ſancimus nemini. ſed corrigitur[l] in aut.coll'.ij.de non alie.§.q: vero Leonis.⁊ per canonẽ xij.q.ij.vulterane vnde ſiue bona fide ſiue mala accepit, habet regreſſum ad authorem ſuũ: vt extra de rebus eccle.nõ alie. ad audientiã.[l] licet ſit arg.contra. C.de euic.ſi fũdũ. vbi dicitur ꝙ male fidei poſſeſſor ñ aliter habz regreſſum ad ſuum authorem, niſi ſit ſibi cautum de euictione. Dicunt tamen quidam ꝙ ſi eſt male fidei poſſeſſor ille qui recipit, tũc nec aduerſus eccleſiam nec aduerſus alienantez habet actionẽ. vt.xvj.qõe.iij.vniuerſas. ſi eſt bone fidei poſſeſſor, habet actionem aduerſus euz tãtum qui alienauit: vt.xij.q.ij.vulterane. melius eſt vt dicas ſiue bona fide ſiue mala contraxerit, ſemꝑ habet actionem aduerſus alienantem.

Idem ſentit B.in caſu et ꝑ eadẽ in ra h̃.j. pri.alle.arc.

Ut mar.q̃ in hoc caſu eſt ſecut⁹ guar. ⁊ idẽ ſentiũt.L. et Gof. B.⁊ Inno.qui oẽs ita no. in ꝑdic. decre.ad audientiã.ar.

Qui vero. Caſus. Hic tractatur de.iiij.generibus hominum recipiẽtium res eccleſie citra legis formam: ſcilicet de emptore, donatario, creditore, et emphyteota: qui omnes debent res reſtituere cũ omni incremento medij tẽporis: ⁊ precium quod dedit, ab eccleſia nõ repetet: ſed ab eo qui alienauit. Donatarius autẽ rem cum omni cauſa reſtituet: ⁊ aliud tantundem. creditor rem reſtituet, ⁊ pecuniam ſuam non recuperabit. Emphyteota vero cadit a re cõducta: nec quod dedit repetet: ⁊ ſoluet penſionẽ temporis preteriti, ⁊ quod ſoluere in preſenti tenebatur ac ſi iure contraxiſſet.

Sed melius ⁊c. Hec verba non ſunt de authoritate: ſed Guarneri⁹ appoſuit ea de lege.C.de ſacroſanctis eccleſijs. ſancim⁹ nemini. Sz hoc corrigit hodie ꝑ ca.xij.q.ij.vulterane. ⁊ in aut. de nõ alie.§.q: vo Leõis.col.ij.

Si econom⁹. Caſus. Aliqs volebat habere vſumfructum in domo vel agro eccleſie vt ad certũ tempus vel toto tp̄e vite ſue: querebat qualiter hoc fieri deberet. Et reſpondet, ſi economus hoc viderit expedire eccleſie, pacta cuz eo ineat vtrũ ad certũ tp̄s vel toto tp̄e vite ſue rem eccleſie velit habere: et hoc rediget in ſcripturã. ⁊ ſm ꝙ conuenerit dabit ſibi economus rem eccleſie. ⁊ ille qui accepit rem eccleſie, dz facere pactũ vt finito tẽpore reſtituat eccl'ie qđ accepit ab ea: ⁊ tantundem de ſuo eiuſdẽ bonitatis ⁊ redit⁹ cuz eo qđ accepit: ⁊ cũ totidẽ mãcipijs ⁊ colonis, qđ ꝑpetuo penes eccl'iaz remanebit. Si vero aliter fiat, irritum erit.

k Preſtetur.ſi.extra de his que fi.a prela.ſine ꝯſen. ca.cum apoſtolica.⁊ ca.ſeq.ibi, perpetua firmitate.

De hac materia ple. ne not. et de di la.ſre.⁊ de lo.et cõduc. potuit.⁊ de re: li.do.cõ ſtitur⁹.

Et ſic ſi vale: bat.t. cũ erat ruinoſa.⁊ modo va: let.xl. addi: tio eſt j. ꝛ.et ſic ha: bebit.xx.ꝑ penſio: ne.pe.

¶ Nam hec vſus. ¶ Caſus. In hac aūt. dicitur q̄ precaria de qua fit mētio. ſ. e. ſi economus, pōt fieri a qualibet eccleſia: ita vt tpe finito res vtraq̄ ꝑueniat ad eccleſiā pleno iure: ⁊ res que datur inuicē, non debet eſſe grauata tributis maioribus: quā precariā economus nō poteſt facere ſibi nec conſanguineis ſuis. ꝓprietatem ſtatim pleno iure accipiat ab eccl'ia vſumfructū trium fundoꝝ noīe ſuo tm̄ / ⁊ non filioꝝ. In ſcda parte dr̄ q̄ nulla ptās debet cogere eccleſiā precariam facere: cum nemo debeat cogi de ſuo facere beneficiū. In tertia parte dr̄ q̄ ſine licētia regis nō debet fieri cōmutatio reruꝫ vel ſeruoruꝫ eccleſie. Scda ibi: Decreui. Tertia ibi: Cōmutationes.

a ¶ Cognatis. et ſic damnoſum eſt alicui officiū ſuū: vt. vij. q. one. j. conſtitutum.

b ¶ Duos. hodie ſufficit ſol⁹ cōſenſus epi cum canonicis. xij. q. ij. ſine. ⁊ ſi res venalis eſt in parochia alterius / ille iterponet decretū: vt. C. de prediis et aliis reb⁹ mino. l. ſi predium. ⁊ ex̄ de foro cōpe. ſane. Jo. qđ nō credo verū: cuꝫ ſufficiat cōſenſus epi cum capitulo. xij. q. ij. ſine exceptione. B.

Epi cōſenſus cū canonicis ſufficit in rei alienatione.

c ¶ Uel tranſactio. i. ꝑmutatio.

d ¶ Nō valebit. Arg. nō valere cōtractum niſi aſſit ſubſcriptio. ex̄ de his q̄ fi. a pla. ca. j. xcvj. diſ. bene quidem. xij. q. ij. ſine exceptione.

e ¶ Saluo iure. id eſt vt nō intelligatur eſſe ꝑpetua donatio, ſed tpalis: † vt no. xvj. q. j. poſſeſſiones. ſed ſi eccl'ie daret / tūc intelligeretur eſſe perpetua: vt ex̄ de his q̄ fi. a pla. ſine cōſen. ca. cū aplica. in fi. ⁊ ca. ſeq.

† vt ſcꝫ ceſſāte inopia ad eccleſiam reuertat: vt dixi. xvj. q. j. poſſeſſiones.

P Recarie ⁊c. ¶ Caſus. Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dr̄ q̄ p̄carie debēt fieri hoc modo. Si ruſtic⁹ dat ꝓprietatē ſui fundi tantū / ⁊ retinet vſumfructuꝫ ſibi accipiat ab eccl'ia vſūfructuꝫ duorū fundorū ſuo noīe tantū / ⁊ nō filioꝝ. Si ꝓ[illegible] dat eccleſie

interueniente ſuſceperit: non minus q̄ꝫ alterius tāte quantitatis quāte acceperat, reditus cū ipſoꝝ predioꝝ dn̄io, et rebus immobilibus eorumq̄ colonis et mancipiis eccleſie derelinquat. niſi eīm hac conditione pacta inita fuerint, ea quoq̄ decernim⁹ non valere.

N am hec vſus preſtatio locum hꝫ in omni domo religioſa. quo finito res vtraq̄ pleno iure ꝑueniat in domū iam dictā: nec tributis quidē grauata ſit maiorib⁹ ea res q̄ datur adinuicem. Quibuſcunq̄ modis aliis permittit: interdicitur tamē certis ꝑſonis rem eiuſmodi accipere: vt economo, eiuſq̄ cognatis [a].

Q đ ſi neceſſitas cōpulerit vt pro eccl'ie neceſſitate aut vtilitate vel in vſufructu vel indirecta vēditione aliq̄d diſtrahatur: apđ duos [b] vel tres cōprouīciales aut vicinos ep̄os cauſa qua neceſſe fuerit vendi, primitus comprobetur: vt habita diſcuſſione ſacerdotali, eorū ſubſcriptione que facta fuerit venditio vel tranſactio [c] corroboret. aliter facta venditio vel tranſactio nō valebit [d]. Min⁹ vero vtiles poſſeſſiones peregrinis vel clericis ſaluo iure [e] eccleſie in vſum preſtari ꝑmittimus. Item ex concilio Mediomatricis.

¶ Eccleſiaſticarū reꝝ precarie qualiter fieri debeant.

P Recarie [f] a nemine de rebus eccl'iaſticis fieri preſumant: niſi tantū quantū de qualitate cōuenienti datur ex ꝓprio, duplū [g] accipiant ex rebus eccl'ie in ſuo tm̄ qui dederunt noīe, ſi res proprias ⁊ eccl'iaſticas fructuario vſu tenere voluerint ſi aūt res proprias ad preſens dimiſerint, ex rebus eccl'iaſticis triplum fructuario vſu ſuo tm̄ q̄s nomine ſumat: q2 ſic eas quēq̄ tractare vt rerū eccl'iaſticarū diſpenſatorem conuenit, non vt propriarum largitorem.

¶ Decreuit etiā ſancta ſynodus, ⁊ īꝑialis authoritas denunciauit, vt a nulla ptāte q̄s cogat facere precariam de rebus deo et ſanctis ei⁹ dicatis: cum ratio ⁊ vſus obtineat neminem qui nō vult, cōtra vtilitatem et rationem cogi [h] de proprio facere beneficium.

¶ Nec cōmutatiōes [i] rerum vel māciploꝝ eccl'iaſticoꝝ q̄libet ꝑſona ſine licentia ⁊ regio conſenſu facere preſumat.

Item ex cōcilio Beluacēſi.

¶ De eodem. Palea.

P Recarie de quīquēnio in quīquēniū ſcḋm antiquā cōſuetudinē renouētur.

Itē ex conci. Carthaginēſi.

¶ De eodem. Palea.

D E p̄carīis q̄ a rectorib⁹ eccl'iaꝝ irrationabilit' fiebāt, et ſe ſuoſq̄ ſucceſſores pena graui obligabāt, vt facta ipſoꝝ nequiſſent diſſoluere: p̄cipim⁹ vt nemo ſucceſſor in anteceſſoris ſui pena ſit obligatus: ſed ſue ꝓuidētie ſit cōceſſum vt ſi anteceſſor eius res eccl'ie irrationabiliter diſtribuit, ab eo ad ius eccleſie eiuſdem reuocentur.

Itē ex ꝯcilio Martini pape.

¶ Res eccl'ie diſpenſandi poteſtatem habeat epiſcopus.

E Piſcop⁹ habeat ptātē in reb⁹ eccl'ie, vt diſpenſet neceſſitatē habentib⁹ cum omni reuerētia et timore dei. participare eum etiā oportet

f ¶ Precarie. p̄carie hic dicuntur quedā p̄ſtationes vſufruct⁹ in recōpenſationem eius ꝓprietatꝭ q̄ datur eccl'ie. p̄terea precaria eſt quidā cōtract⁹ affinis emphyteoſi: ſꝫ in hoc differt q̄ đ q̄nquēnio in quinquēniū renouat, vt in palea ſeq. ⁊ ex̄ de preca. capi. j. q̄nq̄ eſt precariū qđ precibus ad vtendū alicui datur: et illud reuocari pōt q̄ncūq̄, non obſtāte aliquo pacto: vt. ff. đ preca. cū p̄cario. ⁊ ex̄ eo. ca. vlti.

Precarie, p̄caria / ⁊ p̄carium differt.

g ¶ Duplū. videtur ꝯdicere illi. ſ. e. ſi econom⁹. vbi dicit q̄ tantūdem dari dꝫ: ſed lex illa benignior eſt canone: † vel canon loquitur in eo caſu cū ſenex eſt vel debilis qui recipit rē eccleſie.

† Uel dic q̄ loquit q̄n eccleſia dat ei qđ pōt facere i duplū: ⁊ nō vltra: ibi q̄n ipſe dat eccleſie vbi nō cogit vltra tantūdē: et ita canon benignior eſt. Uel dic vt ſequitur in gloſ. ſcḋm Jo. de fan.

h ¶ Cogi. Sꝫ fallit: vt. vij. q. j. oīs. et vbi aliq̄s aliꝗ ꝓdeſt, ⁊ ſibi non nocet: vt. ff. de aqua plu. ar. in ſumma. §. item varus. et lxxxvj. diſt. paſce.

i ¶ Nec cōmutationes. hoc intelligas de rebus collatis eccl'ie ab imperatore: vt. ſ. ea. hoc ius. in princi. vel loquitur ſcḋm ſua tempora.

E Piſcop⁹ habeat. ¶ Hec eſt tertia pars huius queſtionis.

¶ Caſus. Statutum fuit in cōcilio Martini pape q̄

epiſcop⁹ debet diſpenſare res eccleſie cum reuerētia ꝛ timoꝛe: ꝛ inde ſuſcipiat quātum ſibi ꝛ ſuis fuerit neceſſariū: ſi vero res eccleſie vſurpauerit, vel conſanguineis dederit, eas pauperibus ſubtrahendo, ſit obnoxius concilio, et coꝛrigatur.

Quid vero. ¶ hec q̄ diuiditur in duas partes. In prima ponit.v.authoꝛi. per quas ꝓbat de cathedratico ꝛ de alijs. Sc̄da ibi: Cathedraticū. Jo. de fan.
¶ Caſus. Hic ponitur.iij.q. qua queritur quid ep̄s exigere debeat nomine cathedratici, ꝛ reſpondet ꝙ duos ſolid. vt.j.ea.illud preterq̄ꝫ a monaſterio: vt.j.ea.iter cetera. hi aūt duo ſolidi erunt illius monete q̄ frequentatꝰ in regione: vt ff. de lega.iij. nummis. Item ꝓcurationes poteſt petere tēpoꝛe viſitationis: vt.ſ.e.q.j.relata. Itē collectas iponere: vt extra ď cen. cum apoſtol⁹. Itez preter cathedraticū medietatē vel tertiā partē oblationū: vt.j.ea.§.cathedraticū.

a ¶ Indiguerit. No. qualiter exponitur hoc verbum indiguerint: vt arcetur tantū ad victū et veſtitū: † arg. cōtra extra de preben. de monachis.
(margin: † De hoc ēt leg. et not. xij. q.j. ep̄s eccl'iaſticarū.)

b ¶ Victu. qui tamen melioꝛ vel pelioꝛ dandus eſt ſm qualitatē ꝑſonaꝝ vt.xlj.diſt. non cogātur. Et nomine cibarioꝛum nō intelliguntur veſtimēta: ſed nomine alimētoꝛum intelligūtur veſtes † et habitatio: vt.ff. de alimen. le.l. vlti. et l. antepe.
(margin: Alimētoꝝ nomine cō p̄ehendantur veſtes ꝛ habitatio. † Adde quid venia ap pellatiōe alimētoꝝ glo. i.l. cum hi. §. qui tranſigit. ff. ď tráſac. Bar. in l. legatiſ. ff. de ali. et cibaleg.)

c ¶ Aut fratrib⁹. Preſumitꝰ enim ꝙ hoc carnali amoꝛe faciat: vt.lxxxix.diſtinct. decenter. ſic ſ.e. nam hec vſus. ſic extra de ap. poſtremo. ſic ecōuerſo conſanguinitas quādoqꝫ elidit ſuſpitionez: vt extra de coha. cle. ꝛ mu. a nobis.

d ¶ Pbr̄i. Eque puniuntur illi qui non reſiſtunt ſcilꝫ officiati, ſicut ipſe ep̄us: vt. C. de ep. quoniā. ꝛ.ij.q.vij. quapꝛopter.

que neceſſaria ſunt: ſi tamen ipſe aut q̇ cum eo ſunt fratres indiguerint[a] aliquo: vt neceſſitatē nullo modo patiantur: ſm apl'm ſanctū dicentē. Victu[b] tātū ꝛ tegumēto his contēti ſumus. Si autē res eccleſiaſticas ep̄us in ſuas ꝓpꝛias volūtates vſurpare voluerit aut fratribus[c] vel filijs, vel q̇buſcunqꝫ pꝛopinquis ſuis dederit poteſtatē vt per eos latenter ledantur res eccleſiaſtice: hunc opoꝛtet obnoxium eſſe concilio. Sin autē ep̄s vel qui cū eo ſunt pbr̄i[d] aut diaconi accuſentur: q2 ea que vel ex reditu vel ex quolibet actu eccl'ie obueniūt, in ſuos vſus colligūt, et paupes fraudant, ꝛ fame conficiūt: hoc quidem coꝛripi opoꝛtet ſm ꝙ oꝛdinatum fuit a ſancto concilio.

Si vero[e] cōtra hanc pꝛohibitionē aliquā de rebus eccleſie epiſcopum vendere contigerit, et res ipſa eccleſie reſtaurāda eſt: ꝛ ipſe gradu ſuo deijciendus decernitur.

Unde in eodē concilio Martini pa. legitur.

¶ De epiſcopo qui nulla neceſſitate res eccleſie vendit.

Si quis ep̄s nulla eccleſiaſtice rationis neceſſitate compulſus, in clero ſuo, aut foꝛte vbi pbr̄ nō eſt[f], de rebus eccleſiaſticis pꝛeſumpſerit aliq̇d vendere: et res ipſas eccleſie pꝛopꝛie reſtaurare cogatur, ꝛ in iudicio ep̄oꝝ deijciatur auditus ꝛ conuictus, ꝛ tanq̄ꝫ furti aut latrocinij reus ſuo pꝛiuetur honoꝛe[g].

¶ Queſtio.iij.

Quid vero[h] nomine cathedratici ep̄us exigere debeat, in ſc̄do cōcilio bꝛacharēſi legitur.

¶ Preter honoꝛē cathedratici nihil epiſcopus per dioceſes exigat.

Placuit vt nullus ep̄oꝝ per ſuaz dioceſim pꝛeter honoꝛē cathedre ſue.i. duos ſolidos[i], aliud aliquid per eccl'ias tollat: neqꝫ tertiā[k] partem ex quacunqꝫ oblatione populi eccleſijs parochialibus facta ſibi vſurpet, ſed eccleſie reparationi ſeruetur: et ſingl'is annis epiſcopo ratio[l] fiat: nam ſi tertiam partem il-

h ¶ Quid vero. Duos ſolidos a q̄libet eccl'ia poteſt ep̄s petere † nole cathedratici p̄terq̄ꝫ a monaſterio vt.j.e. inter. pōt tñ in neceſſitate a clericis collectā petere extra de cen. cum apoſtol⁹. appellatur etiaz quādoqꝫ ſynodaticū: vt ex de cē. olim. quoniā frequēter in ſynodo dantur. iſti autem denarij erunt ſm cōmunem monetaz regionis: vt ff. de le.iij. nūmis. ꝛ ſi plures moneteſūt foꝛte, melioꝛes dabunt. ex de iureiur. q̄ꝫto. in fi. vel ſaltē mediocres: vt extra de cen. ex parte. Itē preter cathedraticum poteſt epiſcopus petere moderatā pꝛocurationem: vt.j.e. inter.
(margin: Cathedratici noie q̇d exigendū eſt. † De hoc no. ex ď of. oꝛ. cō querēte. ibi videas.)

e ¶ Si vero. quarta pars in qua dicit vt in ca. ſeq. cōtinet. Jo. de fan.

Si quis ep̄s. ¶ Caſus. Queſitū fuit quā penā debeat pati ep̄s qui alienat rem eccleſie nulla neceſſitate cogēte, vel q̇ alienat res vacātis eccleſie: q̄ꝺ intelligit Hug. nulla neceſſitate cogēte. Et r̄ndet ꝙ conuict⁹ debet rem reſtituere, ꝛ poſtea deponi.

f ¶ Non eſt. quia foꝛte moꝛtu⁹ eſt: quia ſede vacāte non poteſt alienari res eccleſiaſtica. ita.xij.q.ij. ſi q̄ de reb⁹. ꝛ melius extra ne ſe. va. nouit. † tñ H. dicit ꝙ ſede ſacerdotali vacāte authoꝛitate ep̄i pōt fieri alienatio: vt.lxxj.diſt. fraternitatem. ꝛ.ſ.e.q.j. decretū. et eſt arg. ꝑ ipſo. C. q̇ admit. ad bo. poſ. bonoꝝ. Sed eccleſia epiſcopali vacāte cleri nihil poſſunt alienare. Item pꝫ hic ꝙ ep̄s nihil poteſt alienare ſine ꝯſenſu ſacerdotis. xij.q.ij. placuit. ꝛ.c. abbatibus.
(margin: † Et ex ſre. ec. nō alie. duduz. vbi eſt tx̄ ſpūa. Archi.)

g ¶ Honoꝛe. pena enim alienatoꝛis indebite, eſt depoſitio. xij.q.ij. vulterane, ꝛ cap. abbatib⁹, ꝛ cap. apl'icos, xvij.q.iiij. nullus.

Placuit. ¶ Caſ⁹. Tria pꝛohibentꝰ in hoc cap. ſcꝫ ꝙ ep̄s nihil debet tollere a parochialibus eccleſijs p̄ter duos ſolidos noīe cathedratici: neqꝫ tertiā partē oblationū tollat: ſꝫ reſeruetur reparationi eccl'ie: neqꝫ cogat clericos ſibi in aliquib⁹ operibus ſeruili moꝛe ſeruire: quia legitur in epiſtola Petri pꝛima, neqꝫ vt dominantes ꝛc.
(margin: † .j.e. iter cetera. ſic ex ď of. oꝛ. conq̄rēte vbi no. q̄re dicatꝰ cathedraticū ꝛ q̄re ſynodaticum.)

i ¶ Duos ſolidos. ad plus: † min⁹ enim quādoqꝫ datur: vt extra de cen. olim. ꝛ.j.e. nec numer⁹. Et foꝛte ſolidus hic appellatur aure⁹: vt. C. de ſpoꝛtu.l.ij. ꝛ inſti. de pe. teme. litigan. in fi.

k ¶ Tertiā. ſ.ea.q.j. de his. ꝛ.c. decreuimus. cōtra.j. xij.q.iij. ca. vlt. ꝛ.j.e. vnio. Solu. tertiā habet cum vult hoc onus fabꝛice ſubire.

l ¶ Epiſcopo ratio fiat, ꝑ archidiaconū de reditibus

lam epiſcopus tollat: lumen ⁊ ſartatecta abſtulerit eccleſie. Et ſimiliter parochiales clerici ſeruili more in aliq̄b⁹ operibus ep̄o ſeruire non cogantur q̄ꝛ ſcriptū eſt. Neq̄ꝫ vt dominantes in clero.

Itē ex cōcilio apud merech.

¶ Baſilicarū reparationi pficiat tertia quam epiſcop⁹ accipere conſueuerat.

PRiſcis quidē canonib⁹ erat decretū vt ep̄s de parochianis eccleſijs tertiā[a] cōſequeret, cui ſua pleniſſime ſufficere non poſſunt: placuit huic ſancto cōcilio vt null⁹ p̄uincie Luſitane ep̄s a qualibet parochiana ecclīa tertiaꝫ auferre preſumat: ſꝫ que exinde cōſequi poterat, reparationi baſilicarum proficiant.

Item ex conci. Toletano.

¶ Non accipiāt epiſcopi tertiam partē niſi dirutas eccleſias reparare voluerint.

VNio noſtre ꝯgregationis decreuit atq̄ꝫ inſtituit vt tertias[b] quas antiq̄ canones de parochijs ſuis habere ep̄os cēſuerūt: ſi eas exigendas crediderint, ab ipſis ep̄is dirute eccleſie reparent: ſi vero eas maluerint cedere eccleſie: ab earū cultorib⁹ ſub cura ⁊ ſolicitudine ſui pontificis reparatio eiſdem eſt adhibenda baſilicis. Q̄ꝫ ſi oēs eccleſie aut incolumes fuerint: aut que dirute erāt, reparate extiterint: ſm antiquoꝝ canonū inſtituta ſi tertias ſibi debitas vnuſq̄ſq̄ꝫ ep̄s aſſeq̄ voluerit, facultas illi oīmoda[c] erit: ita vꝫ, vt citra ipſas tertias null⁹ epiſcopoꝝ quippiā p regijs[d] inq̄ſitiōib⁹ a parochianis eccleſijs exigat: nihilq̄ꝫ de predijs ipſarū eccleſiaꝝ cuiq̄ꝫ cauſa ſtipēdij dare preſumat.

¶ Sed ⁊ hoc neceſſariū inſtituere duximus, vt plures eccleſie vni nequaq̄ꝫ cōmittant[e] preſbytero: q̄ꝛ ſolus per totas eccleſias nec officiū valet perſoluere, nec rebus earū neceſſariam curam impendere.

¶ Eadem ſcilꝫ ratione precipimus vt eccleſia que vſq̄ꝫ ad x. habuerit mācipia[f], ſuper ſe habeat ſacerdotem: que vero minus, alijs coniungat eccleſijs. Si quis ſane epiſcoporū hanc noſtram cōſtitutionem paruipenderit: duorū menſiū ſpatio ſe nouerit excōmunicatione mulctari.

Item Pelagius Creſconio illuſtri. ¶ De eodem.

ILlud te volum⁹ modis oībus cuſtodire, ne qui ep̄orum Sicilie de parochijs ad ſe pertinentib⁹ noīe cathedratici amplius q̄ꝫ duos ſolidos preſumant accipere: neq̄ꝫ cōpellere pbr̄os aut clerū parochiaꝝ ſuarum ſupra vires[g] ſuas eis conuiuia preparare.

Item Gelaſius papa Fabiano epiſcopo.

et poſſeſſionibus eccleſie: vt. xxv. diſt. perlectis.

PRiſcis. ¶ Caſus. Antiquitus ep̄s tollebat tertiā de parochianis eccleſijs: cui etiaꝫ ſua pleniſſime ſufficiebant. ⁊ ideo ſtatutū fuit in cōcilio merecheñ. vt nullus ep̄s luſitane p̄uincie cui ſua ſufficiant, illā tertiaꝫ auferre preſumat: ſꝫ relinquat reparatiōi ecclīe.

a ¶ Tertiā. Poteſt hoc itelligi de tertia q̄ debet ipſi fabrice. Alij dicūt de tertia illa q̄ debet ipſi ep̄o, vt illam nō debeat habere, ex quo abundat: niſi velit onus fabrice ſubire.

VNio. ¶ Caſus. Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dicit q̄ ſi ep̄i volūt recipere tertiā partē oblationum vel decimationū a parochianis ſuis, ſubire debent on⁹ fabrice reparande: ſi vero eas relinquant eccleſijs ſolicitudine epiſcoporum reparētur baſilice a preſbyteris: ſi autē eccleſie nulla indigent reparatione: accipiant ep̄i illas tertias ſi volunt, ſed vltra nihil. In ſecunda parte dicit q̄ plures ecclīe nō committantur vni preſbytero. In tertia parte dicitur q̄ eccleſia q̄ habet. x. parochianos, habeat proprium ſacerdotē: illa vero que minus habet, alijs coniungatur eccleſijs: ⁊ qui hāc cōſtitutionem deſpexerit, per duos mēſes excommunicentur. Secunda pars icipit ibi: ſed ⁊ hoc neceſſarium. Tertia ibi: ea ſcilicet ratione.

Tertia oblationuꝫ an ptineat ad ep̄ꝫ.

b ¶ Tertias. h. intelligit hoc de tertia oblationū, nō de tertia decimationū. ſed cōtra eū eſt tex. extra de preſcrip. de quarta. Alij dicunt q̄ ep̄s hodie nullam habebit tertiam niſi in duob⁹ caſib⁹: vnus, ſi vult reparare eccleſiam: ⁊ ali⁹, ſi incūbit onus regale: vt hic dicitur. Sed verius eſt q̄ ep̄s ad ſuū cōmodū habet vnā tertiā per ſe: ⁊ aliā quā pōt tenere ſi vult ſubire onus fabrice habebit preterea partē oblationum tēpore dedicationis: vt. j. e. nec numer⁹. ⁊. xviij. q. ij. eleutheri⁹. Sꝫ q̄d ſi epiſcopus partē fabrice recipit: deinde cū eguerit eccleſia reparatiōe, velit ecclīe cedere tertiā illā? dico q̄ nō poteſt. Joā. ſicut nec vſufructuarius poteſt in tali caſu vſuifructui cedere, ff. de vſufru. ſed cū vſufructuarius. et. l. ſeq. ff. de aqua plu. arcen. l. is cum quo. Male dicit Joan. q̄m reparare debet ep̄s eccleſiam poſtq̄ꝫ hꝫ quartā fabrice, q̄ res tranſit cū onere ſuo: vt. xvj. q. j. ſi quis laicus.

Sub. ſed ep̄s cōpelli bꝫ reparare: vt in. l. hic alle. ſꝫ L. niſi forte neceſſitate coartuiſſet. ff. de aq. plu. ar. cius.

c ¶ Omnimoda. Hic apparet q̄ illam tertiā pōt epiſcop⁹ in ſuos vſus cōuertere cum eccleſia non eget reparatione. ſed forte contrarium eſt. xij. qōe. iij. vobis. vbi dicit q̄ annuatim reſeruabitur. Solu. ibi loquitur de illa parte q̄ pertinet ad reparationeꝫ epiſcopalis eccleſie: hic vero de tertia parochialis eccleſie.

d ¶ Pro regijs. arg. q̄ pro itinere ad papā vel ad regem. non poſſunt ep̄i vltra ſtatutuꝫ petere: vt extra de cēſi. cū apl̄s. ⁊. xvj. q. j. §. placet.

e ¶ Cōmittant. Hic eſt caſus vbi aliquis poteſt habere plures eccleſias. Alij caſ⁹ ſunt notati. xxj. qō. j. in ſumma queſtiōis. ⁊ ca. relatio.

f ¶ Mācipia. Cū ergo decem faciāt plebem, patet intellectus illius ca. ꝫ. ij. q. v. preſbyter ſi a plebe.

ILlud. ¶ Caſus. Precepit Pelagius Creſconio illuſtri defenſori Sicilie vt nō pmittat ep̄is Sicilie petere a parochijs ſiue dioceſib⁹ vltra. ij. ſolidos noīe cathedratici: nec ꝯuiuia nimis magna ſibi p eos fieri.

g ¶ Supra vires. Ne victum longi temporis breuis hora conſumat. extra de cen. cū apoſtolus. ⁊ ſm quoſdam a pauperibus nil petet: vt. j. q. ij. placuit. arg. j. e. cauendū. ſed hoc non eſt verum: quia ſi aliquis vltra vires fuerit grauatus, fiet collectio ab alijs vicinis eccleſijs: vt extra de cenſi. cū inſtātia. ⁊ ca. pcurationes.

non autem dabit epiſcopo niſi lac ad bibēdum:ne ieiu niorū doctrinā rubentibus buccis predicet: vt.xxxv.di ſtinc.ſexto.⁊.c.eccleſie. Nec bibet vltra tertiā vicem:vt xliiij.diſt.in illa palea,quādo preſbyter.⁊ comedet lar dum vel carnes vaccinas vel veruecinas cū aceto:vt C.de ero.mili.an.l.j.lib.xij.ar.Š.xlj.diſt.non cogant.⁊ ca.epō.

Epō viſitanti dādū ē lac ad bibēdū

Q Uia.¶ Caſus. Quidam epiſcopi viſitando parochias ſuas in clericos crudeliter ſeuiebāt,eos angarijs ⁊ indictionibus fatigando.ſuper hoc vero facta querimonia in concilio Toletano conſtitutum eſt vt de cetero talia nō faciāt:⁊ que hactenus preſumpta ſunt, in futurum denegētur.ſi vero contra hoc venire preſumpſerint,apud metropolitanū clerici conquerātur: qui ſine mora preſumptiones debet remouere. Angarijs. Angarie ſūt onera que pſonis imponuntur:parangarie poſſeſſionibus. Indictionibus/id eſt illicitis exactionib⁹ vel cōditionibus.

¶ Baptizandis numer⁹ non imponatur:nec cathedraticū vltra vetuſtū morē exigatur.

N Ec numer⁹ a baptizandis iuſte creditur imponēdus:cū quanti petierint vel ad regenerationē feſtinauerint,non ſint p alterius voluntate repellēdi. Et ideo frater chariſſime huiuſmodi ſupfluā conſtitutionē modis omnib⁹ remouebis, vt vnuſquiſq; aut in vicina ſibi eccleſia,aut in electa b pro ſue mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiā non amplius q̄ vetuſti moris extiterit,ab ei⁹ loci pbr̄o noueris exigēdum:et de his q̄ die dedicationis fuerint offerentiū deuotione collata,conſuetudinē c que generaliter oībus eccleſijs eſt preſcripta,ſeruabis. Cathedraticū quod his authoritatibus epīs permittitur exigere:preter medietatē vel tertiā partē oblationū, que etiā pro varia eccleſiarū cōſuetudine ex premiſſis authoritatibus epō debetur intelligēdū eſt:nec illa pars oblationū oīm generaliter intelligēda eſt:ſed vel anniuerſarie dedicatiōis: vel quorūdam etiā ſolenniū dierum:prout inter epm ⁊ ſacerdotem tempore dedicationis ɔuenerit. ¶ De his vero epīs qui p parochias ſuas crudeliter deſeuiunt:ſic eſt ſtatutū in tertio concilio Toletano.

¶ Ultra morem antiquum a parochianis preſbyteris epiſcopi nil exigant.

Q Uia cognouim⁹ epōs per parochias ſuas nō ſacerdotaliter ſed crudeliter deſeuire:⁊ dū ſcriptū ſit. Forma eſtote gregi, nō vt dominantes in clerum:qui exactiones dioceſi ſue vel dāna infligunt:ideo cenſemus(excepto q veterū a cōſtitutiones a parochijs hr̄e iubēt epōs)vt alia q̄ illis hucuſq; pſūpta c ſūt

N Ec numer⁹. ¶ Caſus. Fabianus epō queſiuit de tribus a Gelaſio papa. Primo vtrū certus numerus pecunie ſit imponendus baptizandis. Et reſpondet q non: ne baptizandi a baptiſmi gratia repellātur. Scdo vtrum ſit exigendū p cathedratico vltra antiquā conſuetudinem. Et reſpondet q non. Tertio quā partē debeat recipe epō de oblationibus que offeruntur in die dedicationis. Et reſpōdet q conſuetudo illa debet ſeruari que oīb⁹ eccleſijs eſt preſcripta.

ij.ps.

a ¶ Nec numer⁹ forte ɔſuetudo fuerat q ſm nūeruz baptizandoꝝ tantum,vel plus recipiebatur: qđ erat iniquum:vt.j.q.j.baptizandis.et.c.placuit. Jo.

b ¶ Aut in electa.cōtrariū eſt.j.xiij.q.j.c.j.vbi dicitur q ideo parochie ſunt diſtincte,ne aliquis iura alterius vſurpet. Ad hoc dicunt quidā q hoc capitulum loquitur ſm ea tēpora quando nondū parochie erant diſtincte.ſed hoc ſtare non poteſt: quia Dionyſius q̄ diſtinxit dioceſes,diu preceſſit Gelaſium cuius iſtud ca.eſt. Dicas ergo q loquitur de iudeis ⁊ paganis ⁊ trāſeuntibus ⁊ talibus qui non habēt certū domiciliū. q enim hic de pueris non loquat̄, patet ex eo qđ dicitur/aut in electa.ipſi enim non poſſunt eligere.

Dioceſes fuerunt a Dionyſio diſtincte.

Ad hoc qđ no.glo.Š.xcix.di.c.j.

c ¶ Conſuetudinē.ſm qđ cōuenit cum epō tēpore dedicationis.xviij.q.ij.eleutherius.

¶ Cathedraticū.¶ hec eſt ſcđa pars qō.in qua loquit̄ de pcurationibus ⁊ de exactionibus. et dicitur q procuratio vna ſola dicitur eſſe in anno:⁊ exactio nulla niſi a iure permiſſa.extra de cenſi.cū apoſtolus.⁊ hoc pbat per.v.authoritates. Jo.de ſan.

¶ Caſus. Epiſcopus accipit cathedraticuz preter medietatē vel tertiā partē oblationū que offerūtur in die anniuerſarie dedicatiōis vel alteri⁹ ſolēnitatis, prout conuenerit inter epiſcopum ⁊ ſacerdotem.

¶ De his vero.¶ Dictum eſt.Š.de viſitatione epōrum. Sed q: quidā crudeliter ſeuiēdo parochias viſitabāt: ideo nunc oſtēdit Gra.quid ſuper hoc tenendum ſit.

d ¶ Quod veterū. nihil ergo pōt epō petere ab aliq̄ niſi oſtendat p canones illđ ſibi debitum: vt.ix.qō. iij.cōqueſtus.xiij. q.ij.ca.j.

Ar.Š ad hoc xxv q.ij

e ¶ Preſumpta. No.q longinqua vſurpatio non facit ius:vt.xciij.diſtin.illud.c.diſtin. contra morē.xxiiij q.j.ſchiſma. extra de ſimo.cum in eccleſia.et.c.non ſatis.j.qōe.j.nullus epō.extra de preſcrip.cauſam. Itē argum.not.q ſua authoritate quis poteſt detinere qđ de iure non preſtitit,licet illud diu ſoluerit: vt.C.de agri.⁊ cen.litibus.lib.xj.tempus enim non inducit obligationē.extra de cenſi.peruenit.ff.de ac.et obli.obligationum fere.§.placet.pretor enim nō tuetur iniquam poſſeſſionem.ff.de publicia. cum ſponſus.§.ſi res.non enim ſufficit poſſediſſe niſi cauſam poſſeſſionis probet. extra de preſcrip.ſi diligenti.ff.de iti.actuq; priua.l.vlti.licet enim longiſſimo tempore aliquid gratis preſtitum ſit,in hoc non currit preſcriptio:vt.xvj.queſtio.iij. clerici.⁊.c.ſi epiſcop⁹. C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an.male. Argumen.cōtra.xviij.queſtione.ij.ſeruitium. nam libertas non dandi decimā preſcribitur. extra de preſcrip.de quarta. Item argu.contra.j.queſtio.iij.queſitum. nec cogitur quis cauſam poſſeſſionis probare.ff. ſi ſer.ven.ſi quis diuturno. Sol.nec in lōga nec in longiſſima preſcriptione ſufficit allegare diuturnam poſſeſſionem,niſi aliquam cauſam poſſidēdi alleget. Sed allegata cauſa cum de tempore cōſtet, preſumitur eſſe debitū.argu.xij.diſtinctio.illa. tamen non tenetur probare cauſam ſiue titulum poſſidendi: quia poteſt eſſe q non habet de hōc inſtrumenta nec teſtes:nec eſt hoc in memoria hominum:vt.iij.queſti.vj.hec quippe. Jo. dicit cōtra:quia ſufficit ſi dicat preſcripſi:niſi preſumptio ſit contra eum.

Ar.Š. ad hoc xxv q.ij āputato. Ar. ad h°.Š.xvj.q.j. nulli epiſcoporū. vbi de hoc. Archi.

Sub. cū aliq̄li titulo qđ dic vt not. ex̄ de pr̄ſcrip.ſi diligēti in gl.ex h° videtur.ar.

Poſſeſſio ſiue cā poſſidēdi nō ſufficit ad pr̄ſcriptionē.

qđ hac materia no. ēt.xvj.q.iij.Di lecto. Archi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

denegetur: hoc eſt neq̃ angariis pbr̃i aut diacones, neq̃ aliquib⁹ fatigent indictioib⁹: ne videamur i eccl'ia dei exactores poti⁹ q̃ põtifices noĩari. Ubi vero clerici, tam locales q̃ dioceſani qui ſe ab ep̃o grauari cognouerint, querelas ſuas ad metropolitanum deferre nõ differant: ⁊ metropolitanus nõ moretur hmõi preſumptiones auertere.

Item ex cõcilio Gabilonẽſi.

Ut parochiãis ſtipẽdia nõ niſi cũ charitate ep̃i exigant.

Cauẽdũ eſt ſane ne cũ ep̃i p parochias ſuas pagrãt: quandã nõ ſolũ erga ſubditos[a] ſed erga ſocios[b] tyrannidẽ exerceant: ne (qđ abſit) nõ cũ charitate, ſ; cũ quadam iactãtie temeritate: nec cũ gratiarũ actiõe, ſ; cũ quadam iudiciaria inuentione ſtipẽdia ab eis exigant. Obſeruandũ modis oib⁹ eſt vt ſi qñ eis pagrãde parochie neceſſitas incumbit: in cõfirmandis hoibus, in inquirẽdis rebus emẽdatiõe dignis, in predicatiõe ꝟbi dei, in lucris aiaꝝ potius q̃ depredãdis ⁊ ſpoliandis hoib⁹, ⁊ ſcãdalizãdis fratribus operam dẽt: ⁊ ſi qñ ad peragẽdũ miniſteriũ ſuum a ſubditis aut fratrib⁹ aliquid accipiendũ eſt: hoc ſummopere obſeruare debẽt, ne quem ſcandalizẽt[c] aut grauẽt. Tanta ergo diſcretio in hac re tenenda eſt, vt verbi dei predicator vbi ꝓprii ſumptus[d] deſunt, a fratrib⁹ accipiat: ⁊ iidẽ fratres illius potẽtia nõ grauentur exemplo ap̃li Pauli: qui ne quem grauaret, arte ⁊ manibus victum querebat.

Item ex cõcilio Toleta. iiii.

Ultra duos ſolidos a parochianis eccleſiis epiſcop⁹ non preſumat accipere.

Inter cet'a deniq̃ q̃ cõſenſu cõiter nos conferre cõpetenter oportuit: querimonias etiam parochialium pbr̃oꝝ Gallie ꝓuicie ſolertiſſime decernere decuit: q̃s cõtra pontificũ ſuoꝝ rapacitates neceſſitas (vt cõperimus) tandẽ cõpulit in publicũ examẽ deferri. hi ei põtifices (vt eorundẽ euidẽs inq̃ſitio patefecit) indiſcreto moderamine parochianas eccl'ias p̃grauãtes: dũ in exactioib⁹ ſupfluis frequentes exiſtũt, pene vſq̃ ad exinanitionẽ extreme virtutis quaſdã baſilicas perduxiſſe probant. ne ergo fiat de cetero qđ cõſtat hacten⁹ inordinate p̃ſumptũ: nõ amplius q̃ duos ſolidos vnuſquiſq̃ ep̃oꝝ prefate prouincie p ſingulas dioceſes vel baſilicas iuxta ſynodũ Bracharenſem annua illatiõe ſibi expetat inferri: monaſterioꝝ[e] tñ baſilicis ab hac ſolutionis[f] expenſione ſeiunctis. Cum ꝟo ep̃s dioceſim viſitat nulli pre multitudine oneroſus exiſtat: nec vnq̃ quiquagenariũ[g] numerum euectionis excedat: aut amplius q̃ vna die per vnãquãq̃ baſilicam remorandi licentiam habeat. Quicũq̃ ꝟo pontificũ eorundem aliter q̃ decreuimus agẽdum preſumpſerit: correctioni ꝓculdubio canonũ ſubiacebit tanq̃ conſtitutionũ ſynodalium tranſgreſſor, ⁊ priſcoꝝ patrum edictorum corruptor.

Item Grego. ep̃is Sicilie.

Sacerdotes ab ep̃is ſuis vltra modũ non grauentur.

Cauendum. ¶ Caſus. Quidã ep̃i dum viſitarent eccleſias ſuas ſiue parochias pro confirmandis pueris / ⁊ pro delictis corrigendis: intendebant potius dominationi ⁊ ſpoliationi q̃ lucris aiarũ: ⁊ in ſtipẽdiis exigendis ſacerdotes ſcandalizabant. quare Gabilonenſe conciliũ ſtatuit vt decetero ep̃i nõ faciãt hoc: ſ; ſi ꝓprii ſumpt⁹ deſint eis, a clericis cũ charitate accipiant: nec grauẽt aliquẽ vel ſcãdalizẽt. ⁊ hoc ꝓbat auctoritate ap̃li.

a ¶ Subditos. ſ. laicos.

b ¶ Socios. Hic dicunt clerici ſocii ep̃i. alibi fratres: vt. xcv. diſti. olim. et. viii. q. j. q̃d aũt.

c ¶ Scãdalizẽt. Exigendo vltra licitum: vt. xi. q. iii. nolite.

d ¶ Sũptus. Uidetur ergo q̃ ſi hz ſumpt⁹ vnde poſſit expendere, non debz alios grauare. Nam poti⁹ videntur hec peti ex gratia q̃ de iure: vt ex̃ de cen. cum ap̃l's. et ea q̃ domi cõſueuit expendere, debet expendere cuz eſt in via: vt in aut. de man. prin. §. illud. coll'. iii. et in aut. vt iudi. ſine quoq̃ ſuffr. §. nulli. colla. ii. ſ; nõ eſt ita: vt ex̃ de ſimo. cũ ſit romana. i parte deciſa.

Inter cetera. ¶ Caſ⁹. Epiſcopi Gallie cum viſitabant parochias ſuas, ſeuas rapacitates in ſuos ſubditos exercebãt, centum vel ducentas equitaturas ſecũ ducendo: et ab eis vltra duos ſolidos pro cathedratico / et prãdia nimis magna exigebant: et in eccleſia per duos vel per plures dies morabantur ita q̃ eccleſias vſq̃ ad exinanitionem perducebant. Et ideo ſtatuit concilium Toletanum ne vltra duos ſolidos exigant pro cathedratico / a quo monaſteria ſunt exempta. ⁊ vltra quinquaginta equitaturas non ducant: nec amplius q̃ vna die in baſilica morentur. Epiſcopus vero qui cõtra hoc fecerit, correctioni canonum ſubiacebit.

e ¶ Monaſteriorum. j. xvi. q. ii. c. ſ. ⁊. ii. cõtra. j. xvi. q. j. cum pro vtilitate. j. xviii. q̃one. ii. q̃ ſit. et cap. ſeruitium. contra.

f ¶ Solutionis. Ipſa em̃ monaſteria a lege dioceſana ſunt exempta: vt hic: ⁊. xvi. q̃. j. cum pro vtilitate. et. xviii. q. ii. q̃ ſit. ſed eorum capelle nõ. vt extra de capel. mona. ca. vlti. et penulti. ⁊ extra de preben. de monachis.

g ¶ Quinquagenarium. Hodie numerus ſingulorũ in euectionib⁹ eſt taxatus: vt extra de cenſi. cum apoſtolus. nec numerus ibi taxatus recipiendus eſt ſi eccleſia grauetur vt ibidem dicitur. et extra de exceſ. prela. cum ad quorũdam. ex̃. de penis. ca. penul. illos ergo qui ſuperflui ſunt, poteſt remouere ſacerdos: quia ſi habeo ſeruitutem adaquandi certum numeruz pecorũ: ſi plus ducis ad aquã q̃ debeas, ſupflua poſſunt a dño remoueri: vt. ff. đ aqua quoti. et eſti. l. j. §. trebatius. Item ſi cauſa proprii commodi venit ad eccleſiam / de ꝓprio viuat: vt. C. de ſtatu. et imagi. l. vlti. Hec allegatio forte hodie nõ tenet: quia ſi aliquis fuerit ſupra vires grauatus, alii vicini ſacerdotes tenentur conferre: vt di

Sed Goffre. putat q̃: q̃r ⁊ i ciuitate manens et viſitãs põt exigere ꝓcurationes: ex̃. de cẽſi. venerabili. ar.

ſ. theſ. iii. b.

Monaſteria ſũt exẽpta a lege dioceſana.

Uiſitãs ſit cõtentus euectiõib⁹ a iure taxatis.

Etiã et ep̃m põt remouere. arg. ff. de aq̃ quoti. ⁊ eſti. l. j. §. item querit. Archi.

xi.§.e.illud.ꝛ extra de cenſi.procurationes.

Relatum.¶ Caſus Epiſcopi Sicilie graues ꝛ oneroſi erant eccleſijs ſuis cum eas viſitabant. tandem mediante legato anteceſſoris Grego. qui in Sicilia eccleſiaſticum patrimonium gubernabat, facta eſt cōpoſitio inter epiſcopos et clericos vt certa ſūma daretur epis quolibet anno cum eccleſias viſitarent: quā quia epiſcopi non ſeruabāt, precepit Greg. vt oia ſeruentur: nec ſubiectis ſuis graues in aliquo exiſtāt.

a ¶ Summa.§.e.q.i.relata. Arg. ꝙ pactio interuenire poteſt in ſpiritualibus: ¶ vt hic ꝛ.xviij.qō.ij.eleutherius.xij.q.ij.c.quicūqꝫ. extra de deci. ex multiplici. quandoqꝫ enim prohibetur tranſigi vel paciſci. ſi tamen fiat authoritate iudicis tenet vt extra de prebē. niſi.ff. de his q̄ notan. infa. furti.§.pactus.ff.de trāſact.cū hi.§.ſi cui. Sed quare recipitur pecunia ꝓ actu cōſecrandi/ vt hic dicitur, ꝛ ex̄ de ſimo.cū ſit romana. ꝛ non pro actu baptizandi? ideo dico/ ne aliqui ꝓpter paupertatē vel auaritiam ſe ſubtrahant a baptiſmo: vt.i.qōe.i. baptizandis.

b ¶ Pro labore. §.i.qō.ij.ca.vlti.i.xij.q.ij. charitatē.

c ¶ Clericorum. qui laborant cum epō in viſitatione.

pactio an i ſpi ritualib' inter uenire poſſit.

Relatū eſt nobis ſancte mēorie deceſſoris mei tpibus p ſeruū dei diaconē q̄ tunc eccliaſtici patrimonij curam geſſit, fuiſſe depoſitū vt ſacerdotes p vniuerſas vřas dioceſes cōſtituti quotiēs ad cōſignādos infantes egredimini vltra modū grauari minime debuiſſent. ſumma[a] em̄ prefixa fuerat vobis (vt audio) cōſentientib' q̄ ab eis ſacerdotib' pro labore[b] clericorum[c] dari debuiſſet. at q̄ hoc qd tunc placuit: ſicut nunc dr minime cuſtoditur. vnde fraternitatem veſtrā admoneo, vt ſubiectis veſtris non graues ſtudeatis exiſtere.

Itē Pela. creſconio illuſtri.

¶ Scdm loci mediocritatē epis conuiuia parentur.

Illud magnitudinem tuā minime volumus ignorare, ꝙ ſyracuſane ciuitatis eps īter alia que in cautionum ſuarū pagina ſpopōdit: hoc etiā ſpāliter ſub interpoſitione pene[b] legitime ꝓmiſiſſe legit, nūqꝫ ſe a q̄libet ſue dioceſis pbřo vltra duos ſolidos cathedratici noīe petiturum: nec p quālibet aliā occaſionē quicqꝫ in eius ſe diſpēdio eſſe geſturuꝫ. qd magnitudo tua nō ſolū a predicto epō, ſed de oīm epoꝝ Sicilie pſonis cōpetenti ſolicitudine cuſtodire non deſinat: nec ipſa quoqꝫ prandia enormia fieri, ſed ſm mediocritatē vniuſcuiuſqꝫ loci epō ad ꝯſignationē venienti ſuſceptionis preparari conuiuiū: qꝛ nec eo pretextu pauperib' incuti dāna volumus aut qualibet rōne ꝑmittim'.

Illud.¶ Caſus. Syracuſane ciuitatis epiſcopus cum a papa ordinabatur, ſub interpoſitione legitime pene ꝓmiſit ſpecialiter ꝙ ab aliquo clerico ſue dioceſis vltra duos ſolidos pro cathedratico nil eſſet petiturus. Precepit ergo Gregorius Creſconio illuſtri vt faciat hoc obſeruari nō ſolum ab epiſcopo Syracuſane ciuitatis: ſed etiam ab oībus alijs Sicilie epiſcopis: nec ipſa prandia enormia fieri ſinat: ſed ſcdm mediocritatem cuiuſcunqꝫ loci viſitanti epiſcopo ea faciat preparari: ne ſub hoc pretextu damna pauperibus inferantur.

b ¶ Pene. Nota ꝙ aliquis ſub pena poteſt obligari in ſpiritualibus: vt.xxiij.diſti.qꝫqꝫ.xvi.q.i.ſtatuimus. ¶ i.qōne vlt. quotiens.

¶ Cauſa.xi.

Clericus aduerſus clericū queſtionē de pdijs agitauit: quē ad ciuilem iudicem producere voluit. reus nō niſi ante iudicē eccliaſticū ſtare volebat. Actor vero potētia ciuilis iudicis illū a poſſeſſione ſua deiecit. quo audito eps eū ab officio ſuo ſuſpendit: ille cōtempta epi ſnia, officiū ſuū miniſtrauit. hoc ꝯpto eps ſine ſpe reſtitutiōis in eū ſniam dedit. Hic primū q̄rit vtrū clericus an ciuilē iudicē ſit ꝓducēd'? Scdo, ſi ꝓducēdus nō eſt: an hec culpa ſit digna ſuſpēſiōe. Tertio, ſi digna nō fuerit, an cōtēptorē ſnie ſui epi irreparabiliter oporteat deponi?

¶ Queſtio.i.

Quod cleric' apud ſeculares iudices accuſandus non ſit, Cai' papa ſcribit dicens.

¶ Apud ſecularē iudicē nullus clericus conueniatur.

Clericus. ¶ Caſus. In ſuperiori cauſa oſtenſum eſt ꝙ eccleſie cum omnibus ſuis poſſeſſionibus ad diſpoſitionem pertinent epiſcoporum ſed quia poſſet aliquis dubitare ſub quo iudice clerici debeant conueniri: ſub eccleſiaſtico ſcilꝫ/ an ſub ſeculari: ideo Gratian' hanc.xi. cauſam ſubnectit: in qua oſtendit clericos ſub eccleſiaſtico iudice eſſe conueniendos: quod vt competentius oſtēdat, thema ꝓponit: de quo tres elicit queſtiones.

Quod cleric' ¶ hec queſtio diuidit in tres partes. In prima probat per.xxiiij. authorita. ꝙ epiſcopus et quilibet clericus per clericos eſt iudicādus et non per laicos: niſi forſan eſſet incorrigibilis: quia actor debet ſequi forū rei. Secunda ibi: His ita. Tertia ibi: Econtra. Ioan. de fan.

¶ Caſus. Hic intitulat prima queſtio qua queritur an clericus āte ciuilem iudicem ſit producendus. Et diſtinguas ꝙ cauſarum alia eſt criminalis: alia ciuilis: alia ſpiritualis. Crimialis eſt vbi de crimine agitur. Ciuilis vbi de poſſeſſionibus et pecunia agitur. Spiritualis, vbi tractatur de rebus ſpiritualibus/ ſcilꝫ de electione: de decimis et primitijs et de iure patronatus: ꝛ de vſuris. In quib' oībus cauſis nunqꝫ clericus debet ꝯueniri ſub iudice niſi ſub iudice eccleſiaſtico: vt.i.eo. nullus epiſcopus. et ca. clericum. niſi in cauſa feudi: vt extra de iudi. ceterum. ꝛ niſi ſit incorrigibilis: vt diſt.xvij. non licuit. ꝛ in cauſa reconuentionis: vt.§.iij.qōe.viij. cuius in agendo. et niſi papa delegaret cauſam ſpiritualem vel aliam laico: